

Засновник: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць.

Головний редактор М. Закіров, д-р політ. наук, заввідділу політологічного аналізу. **Редакційна колегія:** Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. **Комп'ютерний дизайн:** Г. Булахова.
Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна.
Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, www.nbuviar.gov.ua. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

№ 17 2022

ЗМІСТ

Коротко про головне

Звернення Президента України В. Зеленського до учасників конференції «Солідарні з українським народом» 3

Звернення Президента України В. Зеленського до учасників форуму зі стійкості та відбудови України в Парижі 6

Аналітика

Політичні акценти

Тарасенко Н.

Ситуація навколо УПЦ МП і перспективи її розвитку в оцінках експертів 9

Потіха А.

Саміт НАТО в Бухаресті. Постачання зброї Україні та допомога в організації її виробництва 16

Аулін О.

Російськомовні ЗМІ Туреччини під час війни РФ проти України 23

Економічний ракурс

Кулицький С.

Міжнародні економічні санкції проти Росії: оцінка стану і проблем їх реалізації

(Продовження. Початок див. у № 16) 29

Наука – суспільству

Основні напрями діяльності НАН України 43

Сучасні дослідження та розробки академічної науки 46

Міжнародне співробітництво у галузі освіти і науки 52

Наукові видання НАН України 57

Нагороди та відзнаки 58

До уваги держслужбовця

Гришина Т.

Міжнародна допомога Україні під час війни (військова, гуманітарна, фінансова, енергетична)

Анотований бібліографічний список (24.02.2022–30.06.2022) 62

Коротко про головне

Звернення Президента України В. Зеленського до учасників конференції «Солідарні з українським народом»

«Нам потрібен паризький механізм, який допоможе давати вчасні відповіді на виклики російського енерготерору», – звернувся Президент України до учасників конференції «Солідарні з українським народом.

«Шановний Президенте Макрон!

Пані Президенте фон дер Ляєн!

Президенте Кассіс!

Прем'єр-міністре Стере!

Прем'єр-міністре Хун Сен!

Прем'єр-міністре Бетель!

Прем'єр-міністре Фіала!

Шановні керівники міжнародних інституцій!

Прем'єр-міністре Шмигаль!

Дорога Олено!

Усі присутні, міністри, послы!

Я радий, що ми об'єднані таким новим форматом – такою конференцією. Бо це означає, що ми об'єднані здатністю перемогти російський енерготерор.

Я пам'ятаю, як ти, Еммануелю, зателефонував мені 1 листопада й запропонував організувати такий формат. Уже відбулися масовані ракетні удари проти нашої енергетики. Вже почався постійний терор іранськими дронами. Росія відкрила новий фронт проти нас, намагаючись спровокувати гуманітарну катастрофу в масштабі всієї нашої країни. Росії потрібен блекаут в Україні, щоб використати це як нібито поразку Європи й усього нашого демократичного спротиву.

Ми ж у відповідь заснували новий формат співпраці й робимо все заради країни, заради українців, проти блекаутів, проти енерготерору.

Що маємо на сьогодні?

Україна вистояла проти сотень російських ударів різної інтенсивності по нашій енергетиці. Але зараз більшість наших електростанцій, на жаль, пошкоджені або зруйновані обстрілами. Всі гідроелектростанції, всі теплові електростанції... Не дай Боже, але уявіть, що б це значило у ваших країнах.

Один із російських ударів спровокував відключення всіх атомних блоків наших АЕС, спрацювала автоматика. На щастя, без інцидентів.

Лише на поверхове, швидке відновлення розбитих російськими ударами українських енергооб'єктів потрібно щонайменше 1,5 млрд євро.

Щоразу після кожного російського удару ми намагаємося відновити технічну можливість генерувати й постачати електрику. Але все одно

щодобово нашим енергетикам доводиться відключати мільйони українців від постачання через критичний дефіцит електрики в загальній енергосистемі.

Просто зараз близько 12 млн людей майже в усіх областях і в столиці відключені від постачання. На жаль, це типова для нас ситуація. І ми щодня очікуємо нових російських ударів, які можуть екстремально збільшити кількість відключень.

Саме тому генератори й джерела безперебійного живлення стали в Україні зараз такою ж необхідністю, як бронетехніка й бронезилети. Лише так можна захистити звичайних людей і соціальний лад в умовах російської ставки на блекаут. Фактично в Україні зараз будується паралельна основній децентралізована система генерації енергії. Будується дуже швидко, в усіх регіонах, багатьма суб'єктами.

Але все ж таки вона не може задовольнити всі потреби України.

Так, тисячі українських підприємств, малих, середніх бізнесів, соціальних об'єктів продовжують працювати завдяки генераторам.

Так, на генераторах функціонують лікарні, завдяки генераторам збережено сотні тисяч робочих місць, інтернет, зв'язок страхуються від відключень.

По всій країні відкрито вже понад 5 тис. пунктів незламності – спеціальних об'єктів, де люди можуть зігрітися, зарядити техніку, скористатися зв'язком.

І я вдячний усім нашим партнерам, які вже допомагають Україні з відповідним обладнанням, щоб підтримувати такий рівень енергостійкості нашої держави й суспільства.

Але все ж таки ключове завдання – зберегти основну енергосистему України, гарантувати її стабільну роботу попри будь-які російські намагання зробити Україну найтемнішим місцем у Європі.

Саме тому потрібен такий формат.

Тут і зараз ми маємо узгодити конкретні речі, які не тільки допоможуть Україні вистояти взимку, а ще й максимально наочно доведуть будь-яким антидемократичним і антиєвропейським силам, насамперед Росії, що Європа навчилася не допускати катастрофи й захищати своїх людей.

Пані та панове!

Я буду максимально конкретним зараз.

Перше. Ми потребуємо кількох категорій обладнання. Це трансформатори, обладнання для відновлення високовольтних мереж, газотурбінні й газопоршневі енергоблоки. Українські представники, які присутні на конференції, можуть поінформувати вас щодо всіх технічних характеристик цього запиту.

Друге. Як мінімум до завершення цього опалювального сезону в Україні ми потребуємо аварійної підтримки з боку європейської енергосистеми. Тобто постачання електрики з країн Європейського Союзу в Україну. Обсяг – до 2 ГВт.

Щоб це стало можливим, необхідне рішення євромережі операторів системи передачі електрики збільшити імпорتنу потужність. Знов-таки усі технічні деталі такого рішення представляють наші урядовці, які присутні на конференції.

Така підтримка постачанням електрики може коштувати близько 800 млн євро в поточних цінах. Це суттєво. Але суттєво менше, ніж може коштувати нам усім блекаут в Україні. Тож я закликаю вас зробити одним з конкретних результатів цієї конференції погодження всіх рішень для такої підтримки України постачанням електрики з країн ЄС.

Третє. За аналогією зі спостережними місіями МАГАТЕ, які домовлено направити на всі атомні станції України, ми закликаємо Євросоюз відправити спеціальні місії на об'єкти критичної енергетичної інфраструктури, які задіяні в енергозабезпеченні України і від яких безпосередньо залежить стабільність усього нашого регіону. Такі місії ЄС можуть стати надійним чинником стабілізації ситуації та належного міжнародного контролю.

Четверте. Через руйнацію терористами електростанцій ми змушені використовувати більше газу цієї зими, ніж передбачалося. Як наслідок ми потребуємо підтримки для закупівлі близько 2 млрд куб. м газу. Це також необхідний елемент нашої стабільності, який потребує вашого лідерства.

П'яте. Іншим практичним результатом цієї конференції могла б стати домовленість про фінансування проекту, про який Еммануель уже почав говорити, із закупівлі LED-ламп для України. Комусь це може здаватися не дуже суттєвим. Але 50 млн таких ламп дадуть змогу заощадити близько 1 ГВт електрики. Враховуючи, що середній дефіцит у нашій енергосистемі близько 2,5 ГВт, цей проект також має суттєво допомогти.

І шосте. Нам потрібен спеціальний постійний механізм координації зусиль – паризький механізм, який допоможе давати вчасні та ефективні відповіді на кожен виклик російського енерготерору. Поки ми, на жаль, іще не маємо такої сучасної системи ППО, яка могла б збивати 100-відсотково російські ракети та дрони, але ми можемо створити таку систему ухвалення рішень, яка зможе на 100 % позбавити сенсу терористичну тактику Росії.

Коли буде гарантована енергостійкість України на весь цей зимовий період, коли буде гарантовано, що не з'являться нові хвилі масової міграції з нашої країни до ваших країн, буде гарантовано й те, що Росії не допоможуть жодні удари, жодні блекаути, жоден пошук зброї десь там в Ірані чи в інших місцях.

Росії доведеться думати, як зупинити агресію. Нарешті зупинити.

Енергетика – це один із ключів до цього. Я вірю, що цей ключ буде в наших, ваших руках.

Я дякую вам за увагу!

Іще раз дякую, пане Президенте Еммануель, за організацію цієї конференції. Я сподіваюся на дуже конкретні рішення.

Дякую!

Слава Україні!»

Звернення Президента України В. Зеленського до учасників форуму зі стійкості та відбудови України в Парижі

«Що результативніше об'єднаємо міць України та Франції, то більше виграємо від цього, то надійнішим буде мир», – звернувся Президент України до учасників форуму зі стійкості та відбудови України в Парижі.

«Дуже дякую!

Дякую всім присутнім!

Дякую, Еммануелю, тобі за всі ті слова – слова підтримки, які ти зараз сказав.

Слова підтримки нашого суспільства, України. Дуже дякую за ту новину – вона важлива, прагматична, дуже приємна – щодо великого внеску, щодо підтримки України обсягом в 1 млрд – це справді для нас дуже важливо.

І я хочу сказати загалом, пане Президенте: я відчуваю це й дякую тобі ще раз за те, що цей день справді став днем України у Франції.

Це надзвичайно важливо – і не тільки для нашої країни. Я впевнений: зараз ми можемо відчутти, наскільки сильними є всі ми разом – українці, французи, усі європейці.

Шановні пані та панове! Дорогі друзі!

Ми можемо відчутти це по тому, як ми реалізуємо наші цінності. Реалізуємо в подоланні принесених Росією руїн. Будь-яка тиранія залишає по собі руїни. Європейська ж демократія має гарантувати добробут і безпеку, і саме це ми можемо показати зараз. Показати в Україні.

Саме тому важливий такий розширений формат нашої роботи. Міждержавна співпраця на рівні президентів і урядів та співпраця на рівні місцевих громад. Лідерська роль бізнесу Франції. Ваших громадських і професійних об'єднань.

Сьогодні тут, на нашому форумі й на конференції, яка відбулася вранці, на інших заходах представлена вся міць французького суспільства. І я вірю, що завдяки вчасному інвестуванню вашої міцності в Україну ми досягнемо однаково корисних результатів як для України, так і для Франції, як для звичайних українців, так і для всіх ваших громадян.

Щоб перелічити все те, що зруйновано Росією в Україні, усі наші потреби у відбудові й модернізації, мені точно не вистачить регламенту цієї нашої зустрічі.

Я зосереджуся на кількох напрямках зараз.

Перший – Чернігівська область нашої країни, той регіон, шефство над яким Франція вже взяла.

Ми вигнали звідти російську армію ще навесні. Бої в Чернігівській області, як і в інших північних регіонах України, тривали менше, ніж на сході чи на півдні. Але там також значні руйнування.

Загалом на Чернігівщині лише в межах Плану швидкої відбудови, тобто того, що потребує негайних зусиль, треба відновити 8 тис. 896 об'єктів. Це понад 1 тис. багатоквартирних житлових будинків, які були пошкоджені чи зруйновані обстрілами. Понад 7 тис. приватних будинків. А ще – лікарні, школи, комунікації, ще транспорт, підприємства. І це лише в одному регіоні!

Частина роботи вже ведеться. Зокрема, Франція вже надала нам допомогу у відновленні мостів. Але і для Французької держави, і для французьких компаній є на порядок більше можливостей і проектів, які потребують реалізації.

Українські урядовці сьогодні представляють наші потреби у швидкій відбудові. І я запрошую вас усіх приєднуватися! Приєднуватися вже зараз, зокрема в межах шефства Франції над Чернігівщиною.

Загалом бойові дії безпосередньо зачепили територію 11 областей. Обсяг нашого Плану швидкої відбудови, який охоплює й інші регіони, – понад 50 тис. об'єктів і більш як 12 млрд євро.

Другий напрям – благодійна робота.

У своєму виступі на конференції вранці перша леді України представила проект відновлення однієї з лікарень Харківської області України, опорної лікарні в м. Ізюмі. Це один із тих проектів, кошти для яких акумулює фундація Олени.

Сьогодні фундація буде представлена у Франції – я вам дякую. І всі напрями роботи будуть представлені. Це освіта, це охорона здоров'я, гуманітарна допомога.

За кожним із таких напрямів можуть проявити себе ваші люди, ваші громадські об'єднання і компанії. І я прошу тебе, Еммануелю, пане Президенте, і прошу пані Б. Макрон підтримати цю Фундацію і – якщо змога – бути присутніми сьогодні там.

Це зараз безумовна моральна домінанта в нашому суспільстві – кожен і кожна прагнуть зробити щось таке, що посилить нас усіх, усю Україну.

Хтось може допомогти обороні. Хтось зберігає робочі місця й навіть створює нові – у час війни. Хтось долучається до відбудови. Тисячі людей проявляють волонтерську ініціативу, беруть участь у відповідних проектах. А ще – соціальна сфера: освіта, медицина, допомога літнім людям та допомога переселенцям... Я запрошую всіх вас, друзі, обрати свій власний напрям!

І третє – економіка.

Вже згадана мною Чернігівська область і всі інші регіони нашої країни потребують нової економічної основи життя. Звичайно, усі деталі будуть представлені сьогодні нашими урядовцями. Але я зверну зараз вашу увагу на те, про що ви вже, безперечно, чули.

Цьогоріч спільними зусиллями України та наших партнерів вдалося зупинити розгортання глобальної продовольчої кризи. Ми відновили морський аграрний експорт з України, який був заблокований російським флотом від початку повномасштабної війни. Із серпня цього року ми вже відправили на експорт понад 13 млн т продовольства.

Ми започаткували й глобально важливу гуманітарну ініціативу «Зерно з України». І я дякую Франції та Президенту Макрону за її підтримку. Завдяки цій нашій ініціативі ми допоможемо з продовольством найбільш біднішим країнам світу. Таким країнам, як Ефіопія, Ємен, Судан та ін. Це порятунок мільйонів життів від голоду й усіх країн Середземноморського басейну – від спалахів міграційної кризи.

Але, друзі, ми відправляємо як на експорт, так і як гуманітарні вантажі переважно аграрну сировину. А можемо відправляти продукти переробки.

Тобто це означає, що просто зараз ми маємо потребу в розбудові цілої галузі, яка буде орієнтована на експорт і точно матиме споживачів, точно даватиме прибуток. Очевидно, що це вигідний економічний проект. І було б правильним, якби французький бізнес уже зараз оцінив перспективи й прийшов в Україну заради такого проекту.

Так само в енергетиці, машинобудуванні, в оборонній промисловості, у транспорті, будівництві, ІТ і багатьох інших галузях ми зараз маємо колосальні можливості. Можливості, яких ви зараз ніде у світі більше не знайдете. Лише в Україні можна доволі швидко реалізувати масштабний проект екологічної й сучасної реіндустріалізації, і в нас є чітке розуміння, як це зробити.

Знаю, що представники нашої держави сьогодні запросять конкретні компанії до співпраці й окреслять загальні перспективи, що саме ми можемо запропонувати французькому бізнесу і яких рішень потребуємо на рівні Французької держави.

Будь ласка, долучайтеся! Перший віцепрем'єр Ю. Свириденко і представник Офісу Президента Р. Шурма презентують конкретні напрями можливої співпраці.

Що швидше й результативніше ми об'єднаємо міць України та Франції, то більше виграємо від цього. І то надійнішим буде мир, який, я впевнений, ми зможемо повернути і нашій країні, і всій Європі.

Я дякую вам за увагу!

Дякую тобі, Еммануелю.

Будь ласка, будьте активними сьогодні у вашому спілкуванні з нашими урядовцями.

Хай живе Франція!

Слава Україні!»

Офіційне інтернет-представництво Президента України
(<http://www.president.gov.ua>). – 2022. – 13.12).

Аналітика

Політичні акценти

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Ситуація навколо УПЦ МП і перспективи її розвитку в оцінках експертів

В останні тижні значного резонансу в суспільстві набула ситуація навколо УПЦ (МП), найбільшої в Україні церковної організації, яка й досі перебуває в залежності від країни-агресора, пропагує антиукраїнську ідеологію та насаджує «русский мир». Попри те що образ «п'ятої колони» за УПЦ МП закріпився в масовому уявленні досить давно, а після повномасштабного наступу Росії на Україну очільники цієї церкви не засудили агресивних дій РФ і відкритої підтримки деякими своїми ієрархами російської агресії та окупації, реакція держави на діяльність УПЦ МП проявилася лише на дев'ятому місяці війни.

Ситуація навколо Московського патріархату загострилася після потрапляння до мережі відео з Києво-Печерської лаври, на якому під час служби виконують пісню про «матушку-Русь» та моляться за державу-агресора в розпал російсько-української війни. За цю справу одразу ж взялися поліція та СБУ, які активізували безпекові заходи на об'єктах УПЦ МП. Служба безпеки України 22 листопада провела обшуки в Києво-Печерській лаврі, Корецькому Свято-Троїцькому жіночому монастирі в Рівненській області, власником якого є священний синод Російської православної церкви, та Волинському монастирі ікони Божої Матері.

Під час обшуку в Києво-Печерській Лаврі було виявлено проросійську літературу, яка використовується для навчання в семінарії та приходських школах, значні суми готівкових коштів, а також людей, які надали паспорти та військові квитки СРСР або ж українські паспорти з ознаками підробки й пошкодження. Понад 50 осіб перевірили на поліграфі. Серед них були й громадяни Росії, які перебували на території Лаври.

Надалі безпекові дії СБУ здійснювалися в єпархіях УПЦ на Сумщині, Тернопільщині, Житомирщині, Буковині, Закарпатті, Полтавщині, Харківщині та інших регіонах. Під час перевірок було виявлено ряд матеріалів, які засвідчили проросійську суть УПЦ: великі тиражі літератури (газета «Русский вестник», книга «Беседы на русской земле»), яка пропагувала «русский мир», дискредитувала Україну, розпалювала ксенофобські настрої. Особливо цікаві знахідки – російські методички щодо особливостей проведення літургій після повномасштабного вторгнення. Так, представники РПЦ ставили завдання займатися дезінформацією щодо ситуації в Україні та на фронті, вимагали заперечувати збройну агресію Росії та розповідати «про утиски московської церкви». У різних областях

знаходили агітаційні матеріали, що виправдовують вторгнення Росії в Україну, шеврони бойовиків, підозрілих осіб з підробленими документами, які пов'язані з РФ. У деяких церковнослужителів знайдено російські паспорти, великі суми необлікованої готівки.

У СБУ необхідність перевірок пояснили тим, що в умовах збройної агресії Росії зростає ризик скоєння терактів, диверсій та захоплення заручників. Отже, важливо перевірити дані про використання приміщень для приховування диверсантів, іноземних громадян і зберігання зброї в структурах, пов'язаних з РФ. При цьому спецслужби зазначають, що огляд території відбувався з участю церковників.

Варто зазначити, що за останні кілька місяців це не перші візити до храмів УПЦ (МП) та перевірки її представників. У жовтні намісника Києво-Печерської лаври Павла (Лебеда) затримали на кордоні, запідозривши в незаконному вивезенні церковного майна. Кримінальне провадження за ст. 161 ККУ («Порушення рівноправності громадян залежно від їхньої расової, національної приналежності, релігійних переконань, інвалідності та інших ознак») було відкрито стосовно Тульчинського й Брацлавського митрополита Іонатана, якому оголосили підозру в «розпалюванні релігійної ворожнечі». Крім того, митрополиту інкримінують звинувачення за ст. 111 Кримінального кодексу України (державна зрада) та 111-1 (колабораціонізм). Загалом, за даними СБУ, від початку повномасштабної війни служба повідомила про підозру 33 представникам УПЦ (МП) за співпрацю з російськими окупантами. Про це наприкінці жовтня повідомив в. о. голови СБУ В. Малюк (URL: <https://focus.ua/uk/politics/538507-kak-zapretit-upc-mp-i-zachem-sbu-proveryaet-cerkvi>).

Після виявлення внаслідок обшуків великої кількості антиукраїнських пропагандистських матеріалів, що поширювалися серед духівників і вірян УПЦ (МП), РНБО ініціювала заборону пов'язаних з Росією релігійних організацій, яку своїм указом від 1 грудня 2022 р. увів у дію Президент України В. Зеленський.

Відповідно до Рішення РНБО «Про окремі аспекти діяльності релігійних організацій в Україні і застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» Кабінет Міністрів України має внести у двомісячний термін на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо унеможливлення діяльності в Україні афілійованих з центрами впливу в Російській Федерації релігійних організацій відповідно до норм міжнародного права у сфері свободи совісті та зобов'язань України у зв'язку зі вступом до Ради Європи (URL: https://lb.ua/society/2022/12/01/537790_rnbo_initsiyue_zaboronu_religiynih.html).

Також Державна служба України з етнополітики та свободи совісті має бути віднесена до центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується безпосередньо Кабміном.

Державній службі України з етнополітики та свободи совісті мають бути підпорядковані структурні підрозділи місцевих державних

адміністрацій, до повноважень яких належать питання реалізації права на свободу совісті та віросповідання, діяльності релігійних організацій. «Забезпечити у двомісячний строк перевірку наявності правових підстав та дотримання умов користування релігійними організаціями майном, яке перебуває на території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника», – вказано в Рішенні РНБО.

Також Державна служба України з етнополітики та свободи совісті має забезпечити у двомісячний термін проведення релігієзнавчої експертизи Статуту про управління Української православної церкви на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом, за необхідності вжити передбачених законом заходів.

РНБО наказало СБУ, Нацполіції та іншим державним органам, до компетенції яких належать питання у сфері забезпечення національної безпеки, активізувати заходи з виявлення й протидії підривній діяльності російських спеціальних служб у релігійному середовищі України.

Крім того, мають бути підтримані внесені СБУ пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій). До списку осіб для застосування персональних санкцій потрапило 10 осіб, найвідомішими з яких є настоятель Києво-Печерської лаври митрополит Вишгородський і Чорнобильський Павло (Лебідь) та протодиякон В. Новинський, відомий як «смотрящий за церквою» Московського патріархату в Україні. Крім них, відтепер під санкціями митрополит Сімферопольський і Кримський Лазар (Швець); єпископ Бахчисарайський, вікарій Сімферопольської єпархії Калинник (Чернишов); єпископ Джанкойський та Роздольненський Олексій (Овсянніков); архієпископ Ровеньківський і Свердловський Аркадій (Таранов); митрополит Ізюмський та Куп'янський Єлисей (Іванов); єпископ Роменський і Буринський Іосиф (Масленніков); єпископ Коктебельський, вікарій Феодосійської єпархії Агафон (Опанасенко); управитель Феодосійської єпархії, митрополит Платон (Удовенко) ([URL: https://glavcom.ua/publications/sanktsiji-proti-rosijskoji-tserkvi-chomu-moskovskim-poram-ne-strashno-893777.html](https://glavcom.ua/publications/sanktsiji-proti-rosijskoji-tserkvi-chomu-moskovskim-poram-ne-strashno-893777.html)).

Варто нагадати, що про обмеження діяльності УПЦ (МП) в Україні говорять не перший рік. У 2018 р. парламент ухвалив рішення про те, що церковні організації, центри яких розташовано в державі-агресорі, мали бути перейменовані. Нинішня УПЦ мала б називатися «Російська православна церква в Україні» або «Представництво РПЦ в Україні». Виконання закону блокували упродовж чотирьох років – через звернення депутатів від «ОПЗЖ» до Конституційного Суду, пізніше – через дії сумнозвісного Окружного адміністративного суду м. Києва та його судді Вовка ([URL: https://wz.lviv.ua/ukraine/478988-rosiia-khoche-zberehty-v-ukraini-bodai-zalyshky-svoiei-tserkovnoi-orhanizatsii-pid-bud-iakoju-nazvoiu](https://wz.lviv.ua/ukraine/478988-rosiia-khoche-zberehty-v-ukraini-bodai-zalyshky-svoiei-tserkovnoi-orhanizatsii-pid-bud-iakoju-nazvoiu)).

У березні 2022 р. у парламенті з'явилося кілька ініціатив щодо заборони діяльності представників Російської православної церкви в Україні.

Законопроект «Про заборону Московського патріархату на території України» подала депутат-мажоритарник від партії ВО «Свобода» О. Савчук. Інший законопроект, який пропонує заборонити діяльність релігійних організацій, центр управління яких у країні-агресорі, а їхнє майно повернути в державну власність чи націоналізувати, представила група депутатів фракції «Голос» на чолі з І. Совсун. Але ці документи навіть не виносилися на обговорення парламенту, оскільки, як припустив спікер ВР Р. Стефанчук, вони можуть викликати конфлікти в українському суспільстві, відтак їх варто розглядати вже після завершення війни (URL: <https://focus.ua/uk/politics/538507-kak-zapretit-upc-mp-i-zachem-sbu-proveryaet-serkvi>).

Однак таке зволікання спричинило достатньо серйозний опір. До центральної влади з вимогою заборонити УПЦ (МП) двічі зверталася Київська обласна рада, а також Тернопільська, Вінницька обласні ради, Луцька міська рада. Депутати Львівської обласної ради під час сесійного засідання 29 листопада прийняли рішення про необхідність заборони діяльності релігійних організацій (об'єднань) Української православної церкви (Московського патріархату) на території Львівської області. Крім того, відбувся ряд протистоянь, пов'язаних з переходом релігійних громад до ПЦУ. Представники УПЦ (МП) блокували передачу храмів, паралельно продовжуючи пропаганду ідей «руського мира».

У листопаді народний депутат М. Княжицький подав до парламенту ще один варіант законопроекту «Про заборону Російської православної церкви в Україні та релігійних організацій, що входять до її складу». У ньому передбачається дострокове припинення всіх документів оренди, найму чи лізингу з цією установою, а також з юридичними особами, власником, учасником, акціонером яких вона є. Це має допомогти повернути у власність держави такі знакові об'єкти, як Києво-Печерську, Свято-Успенську, Почаївську та Святогірську лаври.

Водночас експерти зазначають, що в Україні важко буде заборонити на законодавчому рівні релігійне об'єднання, зокрема УПЦ МП. Доктор філософських наук, віцепрезидент Української асоціації релігієзнавців Л. Филипович звертає увагу на те, що юридичними особами, згідно з українським законодавством, є не сама УПЦ чи будь-яка інша церква, а кожна окрема парафія, тобто низові ланки, які складаються зі священників на місцях і вірян. За логікою, забороняти треба було б кожен з них окремо, тому будь-яка законодавча ініціатива може виявитися неефективною (URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20221202-czerkva-z-nadannya-poslug-religiyeznavczya-lyudmyla-fylypovych-rozpovila-chy-ye-shansy-v-upcz-mp-vyjty-z-kryzy>).

За словами релігієзнавця І. Козловського, закон про заборону діяльності УПЦ МП може спрацювати, але є небезпека в тому, що він може бути оскаржений у суді, через що почнеться система багатомісячних або навіть багаторічних слухань. При цьому УПЦ продовжуватиме діяти аж до

завершення судів (URL: <https://glavred.net/ukraine/religioved-rasskazal-kak-ierarhi-upc-mp-budut-protivostoyat-ee-zapretu-10430348.html>).

Політичний експерт, фахівець з питань українського православ'я О. Кошель висловлює побоювання, що ймовірне законодавче рішення з приводу обмежувальних заходів щодо УПЦ МП може бути підготовлено неякісно або виявитися таким, яке задовольняє інтереси цієї церковної організації. Такі припущення експерт будує, використовуючи приклади дій деяких представників влади, які з симпатіями ставляться до УПЦ (МП). Так, за його інформацією, звернення Митрополита ПЦУ Епіфанія до Кабінету Міністрів про передання ПЦУ одного з храмів верхньої Києво-Печерської лаври блокували близько п'яти місяців. Привертає увагу й позиція очільниці Державної служби з етнополітики та свободи совісті О. Богдан (раніше ця структура була нам відома як Держкомрелігії), яка під час проведення СБУ обшуків та вилучення в храмах УПЦ (МП) антиукраїнських матеріалів заявляла, що не потрібно кидати тінь на всю церкву – мовляв, ідеться про поодинокі випадки. Зі слів О. Богдан, законодавчі рішення про заборону цієї церкви «не на часі» (URL: <https://wz.lviv.ua/ukraine/478988-rosiia-khoche-zberehty-v-ukraini-bodai-zalyshky-svoiei-tserkovnoi-orhanizatsii-pid-bud-iakoiu-pazvoiu>).

Про неможливість заборони кажуть і в самій УПЦ МП. «Нашу церкву ніхто не забороняв. Були озвучені певні рішення, які зобов'язують державні органи дослідити питання Статуту УПЦ», – зазначив глава інформаційно-просвітницького відділу УПЦ митрополит Климент (Вечера). За його словами, Статут церкви вже неодноразово досліджували і якщо є потреба, то нехай «державні органи вчергове пересвідчаться в тому, що ніякої підлеглості УПЦ по відношенню до будь-яких закордонних центрів не існує» (URL: <https://glavcom.ua/publications/sanktsiji-proti-rosijskoji-tserkvi-chomu-moskovskim-popam-ne-strashno-893777.html>).

Коментуючи розроблення проєктів законів, що передбачають можливість обмеження права на функціонування тих релігійних організацій, які мають керівні центри або керуються безпосередньо чи опосередковано з території країни-агресора, представник Президента у Верховній Раді Ф. Веніславський зазначив, що «Конституція України (ст. 35) і Міжнародний пакт про громадянські і політичні права допускають легітимні, передбачені відповідними загрозами, обмеження права громадян на свободу світогляду та віросповідання. Тобто Конституція України передбачає, що з метою громадської безпеки, суспільного добробуту, здоров'я громадян право на свободу світогляду може бути обмежене законом. Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації”, який уже достатньо тривалий час діє в Україні, був змінений, де передбачено, що якщо священнослужителі тої чи іншої релігійної організації притягаються до кримінальної відповідальності за колабораціонізм і колабораційну діяльність, то це є однією з додаткових підстав для заборони діяльності відповідної релігійної організації», –

наголосив Ф. Веніславський (URL: 0312.ua/news/3509388/kolaboracionizm-moze-stati-pidstavou-dla-zaboroni-upc-mp-venislavskij).

Він також пояснив, що якщо священнослужителі, які є представниками певної релігійної організації, вчиняють протиправні дії, які йдуть на шкоду державному суверенітету й територіальній цілісності України, то до них може бути застосовано кримінальну відповідальність і вони нестимуть юридичну відповідальність уже в кримінально-правовому аспекті. Релігійна ж організація може бути заборонена в судовому порядку.

Ф. Веніславський також наголосив, що рішення РНБО щодо УПЦ (МП) абсолютно чітко відповідають інтересам захисту територіальної цілісності та державного суверенітету України. Ці рішення визначають конкретні завдання для Кабінету Міністрів розробити проекти законів, які передбачають можливість обмеження права на функціонування тих релігійних організацій, що мають керівні центри або керуються безпосередньо чи опосередковано з території країни-агресора. Якщо релігійні організації у своїй діяльності підтримують країну-агресора, вони самі себе ставлять проти української держави, тому мають бути готові, що за це буде юридична відповідальність, додав він. «Юридична відповідальність буде встановлена законом, це буде повністю відповідати і Конституції України, і міжнародним стандартам в цій сфері. Це, по-перше. По-друге, заборона діяльності релігійної організації здійснюється в судовому порядку», – пояснив Ф. Веніславський.

Крім того, він зауважив, що Закон України «Про санкції» дає змогу застосовувати персональні санкції до фізичних осіб і до юридичних осіб. Наприклад, якщо буде встановлено, що релігійна організація працює проти інтересів держави, то до неї може бути застосовано норми Закону України «Про санкції».

Коментуючи питання обшуків в УПЦ (МП), Ф. Веніславський зазначив, що СБУ нині проводить систему заходів, спрямованих на уникнення загроз національній безпеці та територіальній цілісності, і якщо є інформація про вчинення якимись особами кримінально карних діянь, які шкодять інтересам держави, то вона абсолютно легітимно проводить слідчі дії, передбачені законом. За його словами, паралельний процес, який відбувається, – це ухвалення відповідних рішень РНБО та завдання КМУ, яке вже реалізується, напрацьовуються відповідні законодавчі ініціативи, що будуть найближчим часом подані до ВР.

Тим часом Державній службі з етнополітики та свободи совісті доручено забезпечити проведення релігієзнавчої експертизи Статуту УПЦ на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом. Як відомо, у травні цього року на соборі УПЦ (МП) було нібито змінено Статут та заявлено про повну незалежність і самостійність від Російської православної церкви. Утім свою самостійність від РПЦ в УПЦ обґрунтовують грамотою, виданою колишнім патріархом російської церкви Алексієм II колишньому митрополиту київському Філарету. У ній написано, що українська церква перебуває в канонічній єдності з РПЦ, тобто фактично

залишається частиною російської церкви. На користь цього свідчить заява речника Кремля Д. Пескова про те, що «атака на Києво-Печерську лавру – це атака на російську православну церкву».

За прогнозами оглядачів, імовірно, що з висновками експертизи не поспішатимуть, їх постараються по часу зістикувати з появою урядового законопроекту. Тобто в УПЦ МП є умовні два місяці, щоб підготувати нову редакцію Статуту, без посилання на грамоту Алексія II. Інакше церква отримає тавро московської й далі або з ним житиме, втрачаючи прихожан, або закон дасть їй ще певний час для зміни Статуту. І Онуфрію доведеться обирати: зберегти майно, нерухомість і вірян, відрікшись від РПЦ, чи закритися згідно із законом та рішенням суду.

Інший варіант – прийняти окремий закон, який заборонятиме будь-яку глорифікацію «руського мира», на кшталт закону, який забороняє пропаганду комунізму, нацизму та їхніх символів. Якщо буде обрано такий варіант, то ніхто УПЦ не заборонятиме (у Статуті не знайдуть прямих згадок про центр впливу в Москві, а канонічна єдність – визначення з церковного, а не світського права), натомість їй доведеться українізуватися. Вести службу не церковнослов'янською, повикидати згадки про всіляких російських святих, прибрати з церковних лавок видане та зроблене за поребриком. При цьому постійно перебувати під пильним наглядом громадськості та спецслужб.

Обидва варіанти дають вищим клірикам УПЦ трохи часу, щоб обдумати або зробити кілька речей: зрестися РПЦ і засудити Кирила; саморозпуститися; піти на справжній діалог з ПЦУ. Натомість в УПЦ оберуть інший сценарій – вичікуватимуть завершення війни. І при цьому готуватимуть захист у судах. Треба розуміти: це будуть складні суди, бо в нас дуже мало фахівців з церковного права. Саме до нього апелюватимуть адвокати. На сьогодні бачимо ще один момент – відсутність одностайності в коридорах влади, як саме вчинити з УПЦ. Є Рішення РНБО, є робота СБУ, багато правильних заяв, а є невизначеність, як саме діяти, коли йдеться про конкретні речі. Як от про Києво-Печерську лавру: скасувати рішення про безоплатну оренду під монастир УПЦ територій заповідника та передати ці території в оренду ПЦУ (законопроект про це реєстрували від партії «Слуга народу»); вигнати ченців і залишити все заповіднику; поділити – у нижній Лаврі буде монастир УПЦ (якщо та не потрапить під заборону), у верхній – храми ПЦУ.

Простіше кажучи, має бути чітко заявлено, що всі угоди про оренду церковних споруд з УПЦ розірвуть, також має бути чіткість, що робитимуть з їхнім майном. При цьому юридичні пояснення, яких будуть одностайно дотримуватися в ОП, РНБО, парламенті, уряді, зокрема в Мінкульті, матимуть прямий вплив на рішення керівників УПЦ, які нині намагаються показати, що не бояться заборони.

Політолог Т. Загородній зазначає, що можна на рівні держави визнати всю ідеологію «руського мира» ворожою Україні, криміналізувати її підтримку, визначити організації, які опікуються пропагандою. Ще скасувати

пільги, знижки і відстрочки, якими користується церква, та повернути культові споруди, що мають історичне й культурне значення, що перебувають у державній власності, але використовуються на правах оренди, наприклад Києво-Печерську лавру.

«Якщо суспільство вимагатиме перевірок правомірності оренди культових споруд і будуть знайдені порушення, її можна скасувати. Також держава може провести інвентаризацію цінностей, які там були перед тим, щоб перевірити, чи все на місці. Інакше кажучи, зробити все, щоб ускладнити життя УПЦ (МП), зробити її життя нестерпним. При цьому, зрозуміло, ніхто не каже, що всі служителі церкви та парафіяни підтримують агресію РФ, але вони матимуть додатковий привід подумати та зробити вибір», – зазначає Т. Загородній (URL: <https://focus.ua/uk/politics/538507-kak-zapretit-upc-mp-i-zachem-sbu-proveryaet-cerkvi>).

Виконавчий директор Фонду «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва П. Бурковський говорить про інший шлях – коли частина українців, які є священнослужителями поки що російської православної церкви в Україні, самостійно вирішать не ганьбитися, а домовитися про перехід у ПЦУ, яка отримала Томос від Константинополя у 2018–2019 рр. І тоді цей перехід відбудеться за церковним правом, а не за світським. Це було б найкраще для всіх, вважає експерт (URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/lavra-obshuk-sbu-politolog-rozpoviv-yak-povernuti-kiyev-pechersku-lavru-pcu-novini-ukrajini-50285889.html>).

Схоже, що остаточного рішення, як чинити з УПЦ МП, у влади поки що немає. Утім, враховуючи її фактичне підпорядкування РПЦ, що перетворює цю церковну організацію на потужну тіньову силу, яка може впливати на ряд процесів як політичного рівня, так і на рівні сприяння ворогові, імовірним видається знаходження правильного для сьогоднішньої ситуації рішення. Президент В. Зеленський пообіцяв здобути духовну незалежність для України. Без вирішення питання з проросійською церквою виконати цю обіцянку неможливо. Інша справа – скільки на це знадобиться часу і як зробити це в правовому полі. У будь-якому випадку, з огляду на останні події навколо Української православної церкви Московського патріархату, її зв'язки з Російською православною церквою та кримінальні справи, порушені СБУ проти духовенства УПЦ, здається, уже ніщо не зможе врятувати цю церкву від широкого суспільного осуду.

А. Потіха, наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Саміт НАТО в Бухаресті. Постачання зброї Україні та допомога в організації її виробництва

У румунському Бухаресті 29–30 листопада відбувся черговий саміт НАТО, участь у якому взяли міністри закордонних справ Альянсу. Цей саміт став знаковим, адже саме тут 14 років тому було підтверджено, що Україна

та Грузія стануть членами Альянсу, проте країнам зрештою не дали можливості долучитися до Плану дій щодо членства в НАТО. Україну представляв міністр закордонних справ Д. Кулеба, який провів окремі зустрічі з представниками країн Альянсу. Як інформують ЗМІ, він не зміг потрапити на засідання Комісії Україна – НАТО через блокування Угорщиною участі українського міністра закордонних справ. Тому Д. Кулеба зустрічався з главами МЗС країн НАТО у форматі окремої зустрічі. Також зустрівся з гендиректором МАГАТЕ, з яким говорили про ситуацію на Запорізькій атомній електростанції.

Міністр закордонних справ Угорщини П. Сійярто підтвердив, що Будапешт блокує участь Києва в офіційних засіданнях Комісії Україна – НАТО, поки не буде вирішено питання прав угорської меншини на Закарпатті. «Ми роками давали зрозуміти, що поки Україна не поверне права угорців Закарпаття, ми не погодимося на скликання цього органу. Ми не порушували це питання з початку війни та не маємо наміру робити це сьогодні», – зазначив П. Сійярто (URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/11/29/7151539>. 2022. 29.11).

Після зустрічей з представниками НАТО Д. Кулеба заявив, що дипломати Альянсу дали йому «ряд нових зобов'язань» щодо озброєння його країни. Він також підтвердив, що забезпечення України зброєю та обладнанням для відновлення її зруйнованої електромережі, щоб вона могла пережити зиму під російськими бомбардуваннями, було найголовнішим питанням у Бухаресті. При цьому Д. Кулеба нагадав, що Україна найбільше потребує систем «Patriot» та електричних трансформаторів.

Учасники саміту домовилися збільшити військову та гуманітарну допомогу Києву. У спільній заяві, прийнятій на зустрічі, ідеться про те, що Україні буде надано допомогу в «зміцненні її здатності до опору, захисту населення та протистояння російським кампаніям дезінформації та брехні» (URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4540003-ukrainu-berut-v-nato-pro-scho-domovylys-u-rumunii>. 2022. 30.11).

Також ідеться про відновлення енергетичної інфраструктури України та захист її населення від ракетних ударів. Зокрема, країни НАТО зробили додаткові внески до Комплексного пакета допомоги для України. Гроші мають піти на «термінову нелетальну підтримку», яка включає паливо та генератори.

Міністри закордонних справ країн НАТО пообіцяли посилити підтримку України та допомогти у відновленні її енергетичної інфраструктури, значно пошкодженої постійними російськими ракетними ударами. Про це йдеться в заяві глав МЗС після першого дня переговорів у Бухаресті 29 листопада. «Агресія Росії, включаючи її постійні та безсовісні напади на українську цивільну та енергетичну інфраструктуру, позбавляє мільйони українців основних соціальних послуг. Ми продовжуватимемо й надалі посилювати політичну та практичну підтримку України, у той час як вона продовжує захищати свій суверенітет і територіальну цілісність... і

зберігатимемо нашу підтримку стільки, скільки буде необхідно», – зазначається в заяві (URL: <https://www.dw.com/uk/kraini-nato-obicaut-posiliti-pidtrimku-ukraini/a-63932696>. 2022. 29.11).

Як зазначають спостерігачі, позиція США та дипломатів НАТО після зустрічі в Бухаресті щодо військової допомоги для Києва не змінилася. Західні партнери вважають продовження підтримки України єдиним способом забезпечити мир у країні. «Ми підтримуватимемо українські зусилля щодо боротьби з російською агресією, щоб захистити свою незалежність, суверенітет і територіальну цілісність», – заявив держсекретар США Е. Блінкен у Бухаресті.

За його словами, ця підтримка буде сильною та рішучою, він чув це «від усіх, хто сидить за столом». «Учора також у нас була можливість, разом із країнами G7 та іншими, поговорити про потреби, які має Україна в плані її енергетичної інфраструктури. Тому що президент Путін не має змоги перемогти Україну військовим шляхом, тому він веде війну проти цивільного населення, намагаючись зруйнувати її енергетичну інфраструктуру, щоб вимкнути світло, тепло, воду», – заявив держсекретар.

Щодо перспектив вступу України до НАТО, то, як інформують ЗМІ, першого дня саміту дипломати НАТО дали зрозуміти, що прискореної процедури вступу України до Північноатлантичного альянсу поки що не передбачається. Як і раніше, це обґрунтовується рішенням саміту НАТО 2008 р., учасники якого домовилися ухвалити Україну та Грузію (за умови, що ті спочатку пройдуть через програми, передбачені для країн-кандидатів).

Проте вже наступного дня саміту в Бухаресті Генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг назвав іншу умову для розгляду питання членства України в Альянсі – це перемога над Росією.

Підбиваючи підсумки саміту, Є. Столтенберг заявив, що головне завдання на сьогодні – зберегти суверенітет і незалежність України. «Найважливіше і нагальне завдання полягає в тому, щоб Україна восторжествувала як суверенна, незалежна демократична держава у Європі. Якщо Україна не вистає як незалежна суверенна держава, то, звичайно, питання про членство взагалі не стоїть. Найважливіший і найнагальніший крок – домогтися перемоги України, і саме цим ми й займаємося. Протягом усієї зустрічі союзники ясно давали зрозуміти, що готові надати підтримку передовою військовою технікою, боєприпасами, паливом і всім іншим, що необхідно Україні для самооборони», – наголосив Є. Столтенберг (URL: <https://uatv.ua/uk/my-znayemo-stsenarij-prezydenta-putina-rezultaty-i-mesedzhi-samitu-ministriv-zakordonnyh-sprav-nato>. 2022. 1.12).

Разом з тим він наголосив, що важливим завданням для союзників по НАТО на сьогодні є переведення Збройних сил України від радянських зразків до озброєння за стандартами Альянсу. «Це посилить інституції України, допоможе їй перейти від радянських стандартів обладнання до доктрин сучасного обладнання НАТО. Це добре для України для посилення

взаємної сумісності та також допоможе їй наблизитися до членства (в Альянсі)», – підкреслив Є. Столтенберг.

Учасники саміту наголосили, що російські ракетні удари по енергосистемі України є терором. Армія РФ зазнає поразки на полі бою, тому Кремль і застосовує тактику терористів. «Агресія Росії триває і триває в найжахливіший спосіб, який тільки можна собі уявити. Росія порушила всі принципи міжнародного права, усі принципи, які ми могли собі уявити. Ми повинні підтримувати Україну морально, фінансово, у військовому відношенні, щоб вона могла справедливо захищати свій суверенітет і територіальну цілісність», – заявив міністр закордонних справ Словаччини Р. Качер.

У свою чергу міністр закордонних справ Великої Британії Д. Клеверлі вважає, що Путін намагається перетворити енергоносії на зброю від самого початку цього конфлікту. І ці удари по цивільній інфраструктурі, по енергетичній інфраструктурі, очевидно, призначені для того, щоб спробувати змусити українців підкоритися. «Я так не думаю, що це спрацює. Насправді я знаю, що це не принесе результатів, тому що українці продемонстрували величезну стійкість, і ми продовжимо підтримувати їх у ці важкі місяці», – зазначив Д. Клеверлі.

Тим часом про нові постачання військової допомоги для України заявили одразу кілька країн. Німеччина пообіцяла збільшити постачання зенітних установок «Гепард». Французькі далекобійні системи залпового вогню вже прибули до України. Швеція надала Україні рекордний пакет військової допомоги – системи ППО, боєприпаси, транспорт. Тридцять бойових машин піхоти відправила Словаччина.

Крім того, Сербія передала Україні дві машини швидкої допомоги. Як відомо, Президент країни А. Вучич намагається вести подвійну гру – і з колективним Заходом, і з РФ, і з населенням країни.

Прем'єр-міністр Великої Британії Р. Сунак пообіцяв надати нову підтримку протиповітряній обороні, щоб захистити український народ і критично важливу інфраструктуру, на яку він покладається. «Захищаючи Україну, ми захищаємо себе», – наголосив Р. Сунак (URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/11/29/7151539>. 2022 29.11).

Країни-партнери готові допомагати Україні відновлювати енергосистему; 53 млн дол. на купівлю трансформаторів та іншого необхідного обладнання виділили США.

Щодо посилення військової допомоги, то, як заявив Генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг, найкращим шляхом для досягнення миру в Україні є надання військової допомоги від НАТО, аби зупинити російське вторгнення та мати сильні позиції на майбутніх переговорах (URL: https://bastion.tv/pershi-rezultati-samitu-nato-u-buharesti-chleni-alyansu-ne-povinni-boyatisya-eskalaciyi_n50389. 2022. 30.11).

Є. Столтенберг також зазначив, що союзники по Альянсу підтверджують готовність надавати Україні сучасні системи ППО,

включаючи Patriot, але, поки дискусії навколо цих систем тривають, НАТО зосереджує увагу на поставках боєприпасів та запчастин для систем повітряної оборони, які Україна вже отримала. «Це (обговорення з Україною) частково стосується надання нових систем, таких, наприклад, як Patriot, навколо яких триває обговорення просто зараз. Але це також про те, щоб ті системи, які вже були поставлені, були функціональними та ефективними. Ми маємо бути впевненими, що ми можемо поставити запасні частини, щоб вони (українці) могли забезпечувати дієздатність цих систем, а також мали боєприпаси до них. Це один з найбільших викликів, перед якими ми постаємо сьогодні», – підкреслив Є. Столтенберг.

За його словами, союзники по НАТО вже надали Україні найбільш розвинуті системи, такі як норвезькі NASAMS або німецькі IRIS-T. Ці системи демонструють високі результати, про що свідчить ефективність оборони України під час російських ракетних атак та атак дронів. Наразі дуже важливо забезпечити ці системи боєприпасами, а також запасними частинами для їх обслуговування та ремонту.

Як інформують ЗМІ, адмірал ВМС США у відставці Д. Ставрідіс у колонці для Bloomberg також заявив, що лідери в країнах НАТО повернулися до розгляду можливості надання Україні винищувачів. Лідери країн НАТО переглядають ідею, від якої відмовилися в перші дні війни щодо надання Україні літаків.

За словами Д. Ставрідіса, наразі обговорюється надання Збройним силам України або винищувачів МіГ-29 радянських часів, або навіть надлишків американських F-16 – простих в освоєнні багатоцільових винищувачів.

Тим часом деякі країни запропонували дозволити Україні використовувати зброю по військових об'єктах на території Росії. Зокрема, Латвія на саміті НАТО запропонувала дозволити Україні бити по військових об'єктах на території РФ. Про це, зокрема, заявив голова МЗС Латвії Е. Рінкевич. За його словами, Україна повинна мати можливість завдавати удари по військових об'єктах на території Росії, оскільки захищає свою критичну інфраструктуру. «Ми повинні дозволити українцям використовувати зброю для ураження ракетних об'єктів або аеродромів, звідки проводяться ці операції (удари по інфраструктурі України)», – наголосив голова МЗС Латвії (URL: https://bastion.tv/pershi-rezultati-samitu-nato-u-buharesti-chleni-alyansu-ne-povinni-boyatisya-eskalaciyi_n50389. 2022. 30.11).

За його словами, члени Альянсу «не повинні боятися» ескалації. Е. Рінкевич зазначив, що деякі інші держави-члени НАТО також вважають, що Україна не повинна мати обмежень у використанні зброї.

Проте, як відомо, саме окремі держави зрештою ухвалюють рішення про постачання Києву тієї чи іншої зброї. США не накладали прямих обмежень на те, як Україна має використовувати отриману зброю, але досі відмовлялися відправляти озброєння з достатнім радіусом дії, наприклад

АТАСМС із дальністю до 300 км – для завдання ударів по території Росії. Такий крок адміністрація Д. Байдена вважає можливим приводом до ескалації російсько-української війни або ж її поширення на територію НАТО.

Разом з тим ситуація змінюється і в США вже не говорять про неможливість нанесення ударів по військових об'єктах на території Росії.

Допомога надходить від конкретних країн, і вони можуть збільшити поставки різних видів озброєння. Про це розповів політолог В. Фесенко. За його словами, на саміті НАТО ухвалюють загальнополітичні рішення. «Це, швидше всього, структура саме для політичних рішень і координації дії. Тому саміт може зробити політичні заяви й одну з таких на підтримку України ухвалили 29 листопада. Там ішлося про підтримку відновлення енергетичної інфраструктури», – зазначив політолог (URL: https://24tv.ua/shho-prosit-ukrayina-samiti-nato-rumuniyi_n2208634. 2022. 30.11).

За словами В. Фесенка, на саміті заявили, що Альянс допоможе Україні відновити оборонний сектор після війни й інтегруватися в НАТО. Це дуже важливі заяви в політичному сенсі й підтвердження, що Україна має право вступити до НАТО. «Однак коли говоримо про конкретну матеріальну підтримку, то це роблять окремі країни НАТО, а не структура в цілому. Там є певні трастові фонди. До повномасштабної війни вони мали інші завдання. Зараз цю тему треба наповнити новим змістом і перспективами», – наголосив політолог.

За його словами, саме в день саміту про конкретні нові форми оперативної допомоги Україні заявили США, Франція. Зокрема, США надали оперативну підтримку енергетичним обладнанням, а Франція важку зброю. «Мовиться про прискорення постачання Україні ППО, щоб створити інтегровану систему. Це і засоби стеження за запусками ракет. Необхідні дії є, але я згоден з нашим очільником МЗС, що треба максимально пришвидшити цей процес», – зазначив В. Фесенко.

Російський публіцист і соціолог А. Піонтковський назвав досить позитивними для України результати саміту НАТО в Бухаресті. На його думку, дводенний саміт НАТО в Бухаресті показав, що Захід не зацікавлений у переговорах з президентом Росії Путіним і має намір підтримувати Україну до перемоги. За підсумками саміту НАТО було ухвалено дуже багато позитивних рішень, головне з яких – контракт Пентагону на виробництво ракетних комплексів «NASAMS» для України. «Це найголовніше. Уперше йдеться вже про замовлення Пентагону для України. Тобто не зі складів – склади це добре, але вони закінчуються», – зазначив А. Піонтковський (URL: <https://tsn.ua/ato/zahid-virishiv-kinchati-z-putinim-piontkovskiy-pro-pidsumki-samitu-nato-2214688.html>. 2022. 4.12).

При цьому він наголосив, що на саміті «багато чудових речей було сказано». «Приміром, слова Столтенберга. Він сказав: так, ми платимо ціну за цю війну, але ми платимо грошима, а українці – кров'ю. Вони завжди це

розуміли, але ніколи не визнавали. Це дуже важлива заява. Вона означає, що рано чи пізно, нехай не сьогодні, але завтра, вони наважаться кинути всі кошти, щоб завершити конфлікт якнайшвидше», – заявив експерт.

А. Піонтковський також звернув увагу на виступ голови Держдепу США Е. Блінкена, який заявив, що «жодні переговори з Путіним неможливі, переговори – це просто знаряддя для нього, щоб отримати паузу, перегрупуватися. Єдиний шлях до миру – повне виведення окупаційних військ».

За словами експерта, Захід сьогодні демонструє рішучий політичний настрій. «Ми бачимо, які жорсткі заяви робить той самий Папа Франциск. Тектонічні зміни в політичному класі Німеччини, Штайнмайер, який для нас був символом капітуляції, заявляє, що неможливі жодні переговори... Остаточне рішення Заходу – він вирішив із Путіним закінчувати», – вважає А. Піонтковський.

Політолог і військовий аналітик Д. Снегирьов також заявляє про позитивні новини за підсумками саміту НАТО. Адже на саміті міністрів НАТО в Бухаресті в унісон пролунала заява щодо спільної подальшої військово-фінансової підтримки України. Північноатлантичний Альянс зробив певні корективи щодо власних інтересів у світі. «НАТО дало чіткий сигнал російській федерації і чіткий сигнал Україні для чіткого розуміння ситуації в тому сенсі, що подальша доля України розглядається в лоні європейських держав», – зазначив політолог (URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-politika/news-samit-nato-ukraini-dopomozhut-vigotovlyati-boeripasi-radyanskogo-zrazka-i-remontuvati-tehniku-05-12-2022.html>. 2022. 5.12).

За його словами, це свідчить про фактичну зміну орієнтирів. Якщо раніше йшлося про розподіл світу між Росією та Сполученими Штатами Америки, де країни пострадянського простору розглядалися виключно в пріоритеті Москви, то остання заява Є. Столтенберга свідчить про те, що внесено певні корективи. Експерт звертає увагу на слова Є. Столтенберга, який наголосив, що для створення умов для міцного миру, що забезпечуватиме існування України як незалежної суверенної держави, НАТО повинно продовжувати надавати військову підтримку. «Інцидент з падінням ракети в Польщі під час масованої повітряної атаки росіян 15 листопада на Україну, схоже, змусив поважних панів за кордоном замислитися над удосконаленням системи протиракетної та протиповітряної оборони», – наголосив Д. Снегирьов.

Члени НАТО розуміють, що для створення умов для міцного миру, що забезпечуватиме існування України як незалежної суверенної держави, НАТО повинно продовжувати надавати військову підтримку. За словами спостерігачів, військово-технічна допомога Україні триватиме. Зокрема, створення ешелонованої системи ППО. Країнами НАТО ухвалено рішення щодо мінімізації наслідків ракетних обстрілів з території Росії з урахуванням останніх подій з «ракетним інцидентом» у Польщі. Адже Захід добре розуміє,

що Україна є форпостом його захисту (URL: https://galinfo.com.ua/news/samit_nato_ukraini_dopomozhut_vygotovlyaty_boier_rupasy_radyanskogo_zrazka_i_remontuvaty_tehniku_392616.html. 2022. 4.12).

Експерти звертають увагу на важливий момент у роботі саміту – це ухвалення рішення щодо можливості фінансування відновлення роботи заводів з виробництва снарядів і зброї радянського зразка. Вони, як не дивно, сьогодні продовжують домінувати над іншими озброєнням у ЗСУ. Такі заводи вже запрацювали (і ще запрацюють) у Чехії, Словаччині та Болгарії. Тобто в тих країнах, які свого часу були в блоці СЕВ і, відповідно, мають у своєму розпорядженні потужності для виробництва тих зразків зброї, яких наразі потребують Збройні сили України.

Разом з тим, на думку експертів, до ще одного позитивного моменту бухарестської зустрічі можна зарахувати те, що буде продовжено програму підготовки навчальними центрами країн – членів НАТО українських військовослужбовців, створення та розширення ремонтних баз на території країн Альянсу для відновлення пошкодженої на війні в Україні техніки.

Таким чином, весь цей комплекс рішень разом з уже наявними має допомогти Україні ефективно протистояти путінській навалі. Союзники визнають, що без миру в Україні стабілізувати ситуацію в південно-східній Європі складно. Тому потрібно продовжувати підтримувати Україну в протистоянні Росії. Адже якщо переможе агресор, то про довгостроковий мир можна забути.

О. Аулін ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Російськомовні ЗМІ Туреччини під час війни РФ проти України

Разом з гарячою фазою російсько-української війни, що почалася 24 лютого, уже багато десятиліть Кремлем проти України ведеться інша, менш помітна, але від того не менш небезпечна, – війна за розум і почуття людей, яка отримала назву «інформаційна». Як і у війні звичайній, в інформаційній приділяється значна увага маскуванню, щоб обдурити ворога. На тлі непрямих дій, коли солдати й генерали інформаційної війни не стріляють з автоматів і гармат по супротивнику, не зовсім зрозуміло, звідки буде черговий «прильот», а іноді можна опинитися й під «дружнім» вогнем.

У цьому контексті значний інтерес може становити ситуація в російськомовних ЗМІ Туреччини. По-перше, Анкара постійно демонструє повагу до суверенітету й територіальної цілісності України. По-друге, постачає ЗСУ дійсно модерне і якісне озброєння. По-третє, незважаючи на перші два пункти, Анкара відмовляється брати участь у міжнародних санкціях проти російського агресора й навіть істотно збільшила обсяги економічної співпраці з Москвою. По-четверте, за давньою, майже османської доби традицією позиція Туреччини з важливих міжнародних

питань становить неабиякий інтерес для тюркських спільнот в інших країнах, зокрема в Україні та РФ.

Якщо звернутися до блоку головних новин найбільшої турецької мовної корпорації – національної телерадіокомпанії Туреччини TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) – за 1–2 грудня 2022 р., можна побачити такі назви:

- «Золото зміцнилося за рахунок зниження долара і готове до зростання 2023 р.»;
- «Понад чверть населення Німеччини опинилися в “паливній бідності”»;
- «Туреччина стала центром тяжіння іноземних студентів»;
- «Поліції Сан-Франциско дозволили використати роботів-убивць»;
- «Узбекистан готовий стати посередником у торгівлі РФ з Афганістаном»;
- «Дедалі більше жителів ЄС звертаються до продуктових банків для незаможних»;
- «Чому в Росії почалося зростання ділової активності всупереч санкціям»;
- «Міністр оборони ФРН поскаржилася на порожні склади боєприпасів»;
- «Туреччина відкриє текстильний комплекс в Узбекистані»;
- «Бомбардувальники РФ уперше сіли на китайському аеродромі»;
- «США планують серйозно збільшити масштаби військової підготовки ЗСУ»;
- «Стеля цін на нафту з РФ розжене котирування до 120 дол. за барель»;
- «ЮНЕСКО внесла турецьке різьблення по каменю до списку світової спадщини»;
- «Китай до 2035 р. наростить ядерний арсенал до 1 тис. 500 боєголовок».

На перший погляд, перед нами звичайна підбірка новин, присвячених подіям у РФ, Туреччині, Євросоюзі, США та Китаї, які мають міжнародне значення. Так, з РФ пов'язано чотири інформаційні матеріали, США – три, Туреччиною – три, Євросоюзом – три, Китаєм – два. Надлишок з'явився через те, що російським і китайським подіям присвячено одну загальну інформацію («Бомбардувальники РФ уперше сіли на китайському аеродромі»). Якщо перейти від кількості статей до аналізу емоційного забарвлення їхніх заголовків, то можна помітити, що назви всіх «російських» матеріалів мають нейтрально-позитивне або позитивне маркування (як і основний текст повідомлень).

Так, новина «Узбекистан готовий стати посередником у торгівлі РФ з Афганістаном» у своєму заголовку має беззаперечно позитивну спрямованість саме для Кремля, а наратив усієї статті можна представити в такому вигляді: «поява нового торгового партнера під час дії міжнародних

санкцій свідчить про правильність політичного курсу російського керівництва». Те, що в економічному плані цінність такого партнерства для російського бізнесу прямує до нуля, схоже нікого не турбує. Якщо ж застосувати політтехнологічний підхід, то ситуацію, що виникла, можна інтерпретувати і в такий спосіб: «Москва отримала чергову політичну перемогу й посилила свої позиції в Центральній Азії». Назва «Чому в Росії почалося зростання ділової активності всупереч санкціям» говорить сама за себе, а загальний наратив статті може виглядати як: «незважаючи на підступи ворожого Заходу російська економіка знаходить додаткові внутрішні резерви, тому санкції – неефективні». «Бомбардувальники РФ уперше сіли на китайському аеродромі» натякає на те, що в Кремля є такий потужний військовий союзник, як Китай, що завжди допоможе своєму «російському брату». Знову ж таки, з точки зору політтехнологів, у цьому випадку зовсім не важлива основна спрямованість військово-політичної парадигми Пекіна, згідно з якою саме РФ уготована роль молодшого партнера-фахівця з тягання для Китаю каштанів з вогню. Ще одна політико-економічна перемога росіян відбудеться, на думку авторів статті, тоді, коли «Стеля цін на нафту з РФ розжене котирування до 120 дол. за барель». Досить цікавим є відбір експертів для посилянь. Це відомі популяризатори економічної політики Кремля – М. Гойхман з інформаційно-аналітичного центру «TeleTrade» й А. Деєв з онлайн-брокера «AMarkets». «За таких [низьких] цін буде істотний негатив для експорту та фінансів Росії, що і є метою витівки. Але в цьому випадку є більш високий ризик відходу величезних обсягів пропозиції з ринку, її нестачі та підвищення котирувань для всіх споживачів, посилення інфляції», – лякає М. Гойхман. На думку А. Деєва, «ця вартість сировини [55–60 дол. за барель] може бути якоюсь “золотою серединою” і для Європи, і для російських компаній. Але все ще залежить від реакції РФ у відповідь – наскільки країна буде готова реалізувати намір перестати продавати сировину в інші країни. Якщо таке рішення буде ухвалено, незважаючи на цей нейтральний рівень цін, нових потрясінь на ринку нафти у світі не уникнути», – вирішив також трішечки полякати Захід російський аналітик (URL: <https://www.trtrussian.com/magazine/potolok-cen-na-neft-iz-rf-razgonit-kotirovki-do-dollar120-za-barrel-11126793>). У цьому випадку наратив статті можна описати в такий спосіб: «санкційний тиск Заходу на РФ матиме зворотно-пропорційні наслідки для самого Заходу». Якщо зібрати загальний наратив «російського блоку» повідомлень, той може мати приблизно такий вигляд: «усупереч західним санкціям РФ освоєє нові ринки збуту на тлі зростання ділової активності в середині країни. Самі санкції негативно впливатимуть насамперед на економіку Євросоюзу. У разі безпосереднього силового зіткнення з країнами Заходу РФ може розраховувати на такого потужного військового союзника, як Китай».

Назви матеріалів, присвячених Туреччині, мають суто позитивний підтекст (також як і зміст відповідних статей). «Туреччина стала центром тяжіння іноземних студентів», «Туреччина відкриває текстильний комплекс в

Узбекистані», «ЮНЕСКО внесла турецьке різьблення по каменю до списку світової спадщини» (URL: <https://www.trtrussian.com/magazine/potolok-cenna-neft-iz-rf-razgonit-kotirovki-do-dollar120-za-barrel-11126793?>; <https://www.trtrussian.com/novosti/turciya-otkroet-tekstilnyj-kompleks-v-uzbekistane-11141493>; <https://www.trtrussian.com/novosti-turciya/yunesko-vnesla-tureckuyu-rezbu-po-kamnyu-v-spisok-mirovogo-naslediya-11125559>). Тобто «турецький» наратив може мати такий вигляд: «у Туреччині все добре: вона випередила навіть країни заходу у сфері освіти іноземців, місцева культурна спадщина отримує достойну міжнародну оцінку. Крім того, Анкара має можливість фінансово допомагати “братським” тюркським народам». Природно, що у власних стратегічних комунікаціях кожна країна намагається створювати свій позитивний імідж як для внутрішнього, так і зовнішнього споживача та не зобов’язана привертати увагу до власних проблем.

На відміну від «російського блоку» й «турецького блоку» новин назви «західного» мають «тривожно-негативне» забарвлення. Наприклад, у той час коли Туреччина витрачає кошти на підтримку іноземних студентів та економіки Узбекистану, «Дедалі більше жителів ЄС звертаються до продуктивних банків для незаможних», до того ж «Понад чверть населення Німеччини опинилися в “паливній бідності”», а «Міністр оборони ФРН покаржилася на порожні склади боєприпасів». Більш детальне ознайомлення з текстами відповідних статей дає змогу реконструювати «західноєвропейський» наратив за такою схемою: «Україна через війну на її території, винна в тому, що країни Євросоюзу стикаються з економічними проблемами». І навіть понад 51 % населення такого потужного економічного локомотиву ЄС, яким є ФРН, в умовах енергокризи та рекордної інфляції не впевнені в майбутньому. Із цього робиться висновок: головна причина тривоги мешканців ФРН – «стрімке зростання цін», «спричинене енергетичною кризою та війною в Україні. Таку оцінку поділяють 85 % учасників дослідження» (URL: <https://www.trtrussian.com/novosti/vse-bolshe-zhitelej-es-obrashayutsya-v-produktovye-banki-dlya-maloimushih-11169225>). У результаті в читача може сформуватися думка про те, що саме Україна винна в труднощах, що спіткали Європу в 2022 р. У такому випадку російська агресія стає фігурою умовчання. Не менш цікавою є стаття про нестачу боєприпасів у Німеччині. Насамперед її структура. Спочатку автор робить компіляцію з повідомлень популярних західних ЗМІ. Spiegel: глава Міноборони Німеччини К. Ламбрехт просить уряд терміново виділити додаткові кошти на закупівлю боєприпасів. Бундесвер страждає на гостру нестачу боєприпасів, тому що протягом багатьох років замовляв надто мало озброєнь, уточнює канал «NTV». Опозиція в особі ХДС-ХСС звинувачує міністра К. Ламбрехт у бездіяльності, безпосередньо голова оборонного відомства поклала відповідальність за спорожнілі склади на своїх попередників при канцлері А. Меркель. Після цього йде частина, присвячена Україні, але вже без посилань на інші джерела. «На цьому тлі від ФРН вимагають збільшити постачання озброєнь Україні. У вересні оборонне

керівництво Німеччини пообіцяло Києву додаткові постачання озброєнь». Зокрема, ідеться про дві сучасні реактивні системи залпового вогню «MARS II» з 200 ракетами та 50 бронетранспортерів «Dingo» (URL: <https://www.trtrussian.com/novosti/ministr-oborony-frg-pozhalovalas-na-pustuyushie-sklady-boepripasov-11141858>).

«Американський блок» новин починає стаття під назвою «Золото зміцнилося за рахунок зниження долара і готове до зростання в 2023 р.». «Не варто довіряти американській валюті» – саме до такого висновку підштовхують читача все ті ж російські пропагандисти від економіки М. Гойхман та А. Деєв, які виступають в амплу головних експертів із цього питання (URL: <https://www.trtrussian.com/magazine/zoloto-ukrepilos-za-schet-snizheniya-dollar-i-gotovo-k-rostu-v-2023-m-11169786>). Назва наступного матеріалу «Полиції Сан-Франциско дозволили використати роботів-убивць» має відверто негативне забарвлення, вибудовуючи асоціативний ряд із вбивць і водночас представників силових структур США (URL: <https://www.trtrussian.com/novosti/policii-san-francisko-razreshili-ispolzovat-robotov-ubijc-11169022>). Ще в одному матеріалі з американської тематики «США планують серйозно збільшити масштаби військової підготовки ЗСУ», посилаючись на CNN, автори повідомляють про те, що Білий дім вивчає можливість значно збільшити масштаби бойової підготовки Збройних сил України. Основним центром підготовки стане база США в Німеччині – на ній планується навчати понад 2 тис. 500 українських військових на місяць. З початку війни в Україні США підготували кілька тисяч українських солдатів, переважно невеликими групами та конкретними методами поводження з озброєннями. Тепер планується навчати великі партії військових України, тому такий крок Вашингтону ознаменував би кардинальну зміну підходу США до підготовки ЗСУ (URL: <https://www.trtrussian.com/novosti/ssha-planiruyut-serezno-uvlichit-masshtaby-voennoj-podgotovki-vsu-11141242>). На перший погляд, стаття має нейтральний характер, але на загальному тлі підбірки новин і розташування майже у її кінці може підштовхувати споживача інформації до формування думки про те, що в умовах чергових кризових явищ у світовій економіці США витрачають мільярди доларів на підтримку ЗСУ.

«Китайський блок» новин представлено лише двома статтями. Обидві побудовано на фактологічному матеріалі з військової тематики. «Бомбардувальники РФ уперше сіли на китайському аеродромі» (URL: <https://www.trtrussian.com/novosti/bombardirovshiki-rf-vpervye-seli-na-kitajskom-aerodrome-11141387>). Тоді як назва цієї статті фокусує увагу на безпрецедентності події, її основний текст дає більш широку картину розвитку та укріплення російсько-китайського співробітництва в останні роки. «Уперше під час спільного повітряного патрулювання виконано посадки російських літаків на аеродромі в КНР і китайських літаків на аеродромі на території РФ», – зазначили в російському МО. Під час патрулювання два китайські та шість російських бойових літаків увійшли до

розпізнавальної зони ППО Південної Кореї та Японії, повідомили агентства «Ренхап» і «Кіодо». Сеул і Токіо стверджують, що захід відбувся без попередження, тому військові обох країн підняли винищувачі. Наприкінці вересня – початку жовтня Москва та Пекін також провели спільне патрулювання акваторії Тихого океану. Кораблі РФ разом із ВМС Китаю подолали понад 7 тис. морських миль через Японське, Охотське, Берингове, Філіппінське та Східно-Китайське моря. У листопаді РФ і Китай домовилися про взаємне розміщення навігаційних станцій. КНР побудує три вимірвальні станції в Обнінську, Іркутську та Петропавловську-Камчатському. РФ встановить свої об'єкти в Чанчуні, Урумчі та Шанхаї. На цьому тлі фінальний матеріал підбірки «Китай до 2035 р. наростить ядерний арсенал до 1 тис. 500 боєголовок», у якому йдеться про те, що КНР зміцнює власні збройні сили, щоб сформувати нову міжнародну систему на основі свого світогляду, що, у свою чергу, створює «найсуттєвіший і системний виклик національній безпеці США» (URL: <https://www.trtrussian.com/novosti/kitaj-k-2035-godu-narastit-yadernyj-arsenal-do-1500-boegolovok-11126035>), не потребує зайвих коментарів.

У цьому контексті також становить інтерес матеріал під назвою «Туреччина може зміцнити Шанхайську організацію співробітництва», опублікований у рубриці «Думки» на сайті «TRT». У статті йдеться про те, що в разі подальшої інтеграції Туреччини до Шанхайської організації співробітництва остання отримає «новий імпульс до розвитку, а з урахуванням амбіцій і здібностей турецького керівництва Анкара зможе реалізувати нові економічні проєкти та диверсифікувати власні зовнішні зв'язки» (URL: <https://www.trtrussian.com/mnenie/turciya-mozhet-ukreпит-shanhajskuyu-organizaciyu-sotrudnichestva-10229697>).

Таке ставлення Анкари до розвитку сучасної геополітичної ситуації в цілому й навколо розв'язаної РФ війни зокрема може викликати в Україні відчуття серйозної небезпеки від заяв на кшталт того, що саме «Туреччина має всі шанси сприяти компромісу між Україною та РФ» (URL: <https://www.trtrussian.com/mnenie/turciya-imeet-vse-shansy-sposobstvovat-kompromissu-mezhdu-ukrainoj-i-rf-10537546>). У цьому випадку концептуальні підходи вищого керівництва України й Туреччини до завершення російсько-української війни (насамперед стосовно компромісу) можуть дуже різнитися. Крім того, було б дуже добре, якби розглянуті в статті російськомовні матеріали TRT були б випадково підібрані редакцією саме в такій структурній єдності.

Міжнародні економічні санкції проти Росії: оцінка стану і проблем їх реалізації

(Продовження. Початок див. у № 16)

Міжнародні економічні санкції як функціональні обмеження російської економіки

За своїм фінансово-економічним значенням заморожені за кордоном російські державні та приватні активи є запасом ресурсів, що лише в тій чи тій своїй частині використовуються для забезпечення поточного функціонування російської економіки. Наприклад, міжнародні резерви Центрального банку РФ використовуються під час валютних торгів для підтримки обмінного курсу рубля до іноземних валют. Але для поточного функціонування будь-якої національної економіки виключне значення мають не лише запаси матеріальних і фінансових ресурсів, а ще й фінансові потоки, тобто поточні надходження фінансових ресурсів від різних товарно-грошових операцій. Тому міжнародні економічні санкції було накладено й на різні фінансово-економічні процеси, пов'язані з функціонуванням російської економіки.

При цьому треба наголосити, що міжнародні санкції, спрямовані передусім на поточне функціонування російської економіки, завдяки її міжнародним зв'язкам, справляють той чи інший зворотний вплив і на економіки інших держав, включно з тими з них, які ці економічні санкції запроваджують. Загалом цей зворотний вплив санкцій проти Росії на економіки інших держав залежить, по-перше, від міцності їх зв'язку з економікою Росії, а по-друге – від наявності чи відсутності альтернатив тим чи іншим економічним зв'язкам із Росією. Саме через імовірність певних зворотних наслідків для держав, що запроваджують міжнародні економічні санкції проти Росії за її повномасштабне воєнне вторгнення в Україну, цей процес набрав поетапного характеру. Найбільш наочно це проявляється в санкційній діяльності Європейського Союзу через специфіку функціонування цього міжнародного об'єднання, яке найперше полягає в необхідності постійно узгоджувати інтереси її держав-членів.

Одним з перших міжнародних санкційних заходів проти Росії за її збройну агресію проти України було поетапне відключення від міжнародної платіжної системи SWIFT низки російських банків. Зокрема, вже 2 березня Європейський Союз відключив сім російських банків від платіжної системи SWIFT у межах санкцій проти Росії. Відповідне рішення було опубліковано в офіційному журналі ЄС. За інформацією ЗМІ, від платіжної системи SWIFT було відключено такі російські банки: ВТБ, «Росія», «Открытие»,

«Новикомбанк», «Промсвязьбанк», «Совкомбанк» и ВЭБ РФ. Крім того, ЄС заборонив продавати, постачати, передавати та експортувати до Росії банкноти євро. Згодом до цієї категорії підсанкційних банків додалися й нові російські банки: «Сбербанк», «Московский кредитний банк» та «Россельхозбанк», а також «Белорусский банк реконструкции и развития». Причому в ЄС, США та Великій Британії перелік російських банків, проти яких було застосовано санкції, загалом збігався.

Таким чином, поступово число російських банків, яких відключили від міжнародної платіжної системи SWIFT, зростало. У результаті, на початок листопада єдиним великим російським банком, підключеним до міжнародної платіжної системи SWIFT, був «Газпромбанк». Як наголошують оглядачі українських ЗМІ, «станом на початок листопада російський “Газпромбанк” залишається єдиним великим російським банком, який уникнув масштабних західних санкцій. Саме на рахунки цього банку надходить сплата за російський газ і нафту. Як свідчать докази з флешки (отриманої українською кіберрозвідкою. – Прим. ред.), цей же банк виплачує зарплату і “бойові доплати” російським солдатам, причетним до звірств у Бучі» (URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/ukrajinska-it-armiya-atakuvala-rosiyskiy-gazprombank-12034734.html>).

Після відключення від SWIFT російські банки фактично втрачають можливість проводити транзакції у валюті. Вони можуть проводити операції з банками інших країн-партнерів, але вже не в доларах або євро. «Сбербанк» і ВТБ, які позиціонували себе як авторитетні гравці глобального фінансового ринку, наразі стали фактично внутрішніми банками Росії», – зазначив у коментарі РБК-Україна глава департаменту макроекономічних досліджень групи ІСУ В. Ваврищук. Відключення всіх російських банків від SWIFT, на його думку, очікувати не варто до тих пір, поки торгівля з РФ не припиниться повністю. Для зовнішньоторговельних операцій необхідний якийсь російський банк, зазначив він. Нині основним став «Газпромбанк», через який проводиться більша частина грошей, у тому числі від торгівлі нафтою і газом. Він фактично виконує функції Центробанку Росії, на який санкції наклали ще в лютому.

«Те, що Газпромбанк не відключили від SWIFT, дозволило обходити санкції, застосовані до Центробанку, який зараз не може робити інтервенції, щоб купувати валюту, тому що вона відразу ж буде заморожена на його рахунках в іноземних банках. І зараз “Газпромбанк” виконує функцію тіньового Центробанку. Тобто експортери, які отримують валюту, не продають її на міжбанку, а тримають на рахунках у “Газпромбанку”. Якби банк публікував звітність, ми б, напевно, побачили там величезний приріст балансу за останні півроку», – роз’яснив В. Ваврищук (URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/mina-zamedlennogo-deystviya-sanktsii-nanesut-1662386454.html>).

Як бачимо, саме необхідність закуповувати нафту, газ та інші товари в Росії стоїть на перепоні відключення всіх російських банків від міжнародної

платіжної системи SWIFT. І на це ще на початку запровадження цього виду антиросійських санкцій вказували деякі західні політики.

Також слід зазначити, що вплив відключення російських банків від міжнародної платіжної системи "SWIFT на функціонування всієї російської економіки відносно менший, ніж було б у разі застосування аналогічних санкцій до країн із розвиненішою ринковою економікою. Це пов'язано зі значно меншою роллю фінансового капіталу у функціонуванні російської економіки порівняно, наприклад, з економіками розвинених країн Заходу.

Водночас, як заявив наприкінці листопада російський віцепрем'єр О. Новак на IV Російсько-Китайському енергетичному бізнес-форумі в Москві, Росія та Китай працюють над створенням системи розрахунків без використання SWIFT. «У газових контрактах ми вже переходимо на розрахунки в національних валютах – у рублях і в юанях – на паритетній основі. На оплату в національних валютах також переводяться поставки нафти і нафтопродуктів, вугілля. Така робота дає змогу запобігти ризикам і сприяє трансформації рубля і юаня в статус світових резервних валют... Центробанк Росії та Банк Китаю працюють над можливістю відкриття рахунків російських компаній у Китаї та китайських – у Росії, створенням системи розрахунків без використання SWIFT», – підкреслив він ([URL: https://www.interfax.ru/russia/874615](https://www.interfax.ru/russia/874615)). Тобто Росія все-таки прагне мати більш широкий, ніж є наразі доступ до міжнародної системи фінансових розрахунків. Хоча при цьому й суттєво зростає економічна залежність Росії від Китаю. На цьому супутньому аспекті від запровадження міжнародних економічних санкцій проти Росії ми дещо детальніше зупинимось далі.

Міжнародні санкції, запроваджені проти банківської системи Росії обмежили функціонування російських платежів і в державах, що не приєдналися до міжнародних антиросійських санкцій. Оглядачі зазначають, що «за фінансовим напрямом можна очікувати лише розширення переліку банків, відключених від SWIFT, або обмеження для них деяких операцій. Але вже зараз фінансові обмеження США і ЄС ускладнюють систему розрахунків навіть із досить надійними партнерами Росії. Так, китайська платіжна система UnionPay заборонила приймати оплату товарів і послуг через свої карти, випущені іноземними банками, в POS-терміналах російських банків, що потрапили під санкції». Раніше ЗМІ також писали, що банки Іспанії, Чехії та Кіпру відмовляються приймати в росіян картки китайської платіжної системи UnionPay. З 16 грудня 2022 р. міжнародна платіжна система, що надає фінансові послуги та грошові онлайн-перекази, PayPal припиняє роботу в РФ.

Ще 2014 року після запровадження проти Росії низки міжнародних санкцій за окупацію Криму і частини Донбасу російською владою була створена російська Національна система платіжних карток (НСПК), яка є оператором карток «Мир». Початок емісії перших карток «Мир» відбувся в грудні 2015 р. Станом на початок вересня 2022 р. російська система «Мир» заявляла, що її карти приймалися у дев'яти країнах: Туреччині, В'єтнамі,

Північній Кореї, Вірменії, Узбекистані, Білорусі, Казахстані, Киргизстані, Таджикистані.

Однак, починаючи з вересня, через побоювання потрапити під санкції фінансових структур США, ціла низка банків із цих країн припинила обслуговувати картки «Мир». Зокрема, наприкінці вересня слідом за двома приватними банками Туреччини від роботи з російською платіжною системою «Мир» відмовилися й три державні банки цієї країни. Сьогодні немає турецьких банків, які використовували б російську систему «Мир». Також у ЗМІ повідомлялося, що обслуговування карток «Мир» припинили або призупинили у банках В'єтнаму, Казахстану, Узбекистану й Таджикистану. А більшість киргизьких банків припинили обслуговування російських платіжних карток «Мир» на початку листопада. Загалом у країні 23 комерційні банки. Продовжують приймати карти «Мир» сім киргизьких банків.

Наразі платіжна системи «Мир» прибрала зі свого сайту інформацію про країни, які приймають її картки. Це дає підстави припускати, що використання цих платіжних карток в країнах світу радикально скоротилось.

На початку жовтня Європейський Союз ухвалив «повну заборону на надання “гаманців криптовалют”, відповідних рахунків або послуг громадянам та резидентам Росії, незалежно від загального обсягу таких криптоактивів». Цей захід спрямований на протидію уникненню міжнародних антиросійських санкцій у фінансовій сфері.

Водночас через замороження за кордоном активів Центрального банку і низки інших банків Росії та відключення від міжнародної платіжної системи SWIFT деяких російських банків значно зросла роль поточних доходів від зовнішньої торгівлі у фінансуванні потреб російської економіки. Найперше це стосується енергоресурсів. Адже Росія є потужним постачальником газу, нафти та вугілля на міжнародні ринки, насамперед європейський. І в санкційній війні з міжнародним спільнотою Росія прагне цим скористатися. «Експорт сирової нафти, газу та нафтопродуктів становить більшу частину доходів Росії, які залишаються високими, оскільки перебої у виробництві та збуті після західних санкцій були більш ніж компенсовані високими цінами на міжнародних ринках», – зазначало інформаційне агентство Reuters. Тому, «на думку експертів, Захід хоче “стиснути” фінанси Росії, щоб зменшити її здатність фінансувати війну в Україні».

З іншого боку, з початком повномасштабного вторгнення російських військ в Україну стало очевидним, що Росія використовуватиме поставки газу як зброю у відносинах з Європейським Союзом. Зокрема, російський «Газпром» влітку неодноразово скорочував постачання газу до Німеччини «Північним потоком». Наприклад, з 16 червня «Газпром» зменшив прокачування газу «Північним потоком» до 67 млн. куб. м. на добу, що складало близько 40 % сукупної потужності цього газопроводу, яка становить 167 млн. куб. м. «У російській компанії пояснили зменшення експорту газу до ЄС зупинкою ще одного газотурбінного двигуна Siemens на

компресорній станції “Портова” (відповідно до розпорядження Ростехнагляду та з урахуванням технічного стану двигуна)». Про це повідомила пресслужба «Газпрому». На тлі повідомлення про очікуване зменшення експорту газу в ЄС «Північним потоком» спотові ціни на газ у Європі зросли на 21 % до 101 євро за мегават-год. Уже 16 червня спотова ціна газу на майданчику TTF у Нідерландах з постачанням на «день уперед» зросла до 142,48 євро за МВт-год, що приблизно відповідало 1530 дол. США/тис. куб. м газу.

Такі свої дії росіяни пояснювали тим, що вироблена німецькою компанією Siemens турбіна для цієї компресорної станції наразі не може повернутися з технічного обслуговування через запроваджені Канадою антиросійські санкції. При цьому голова правління «Газпрому» О. Міллер заявив на Петербурзькому міжнародному економічному форумі: «Рішення щодо компресорній станції “Портова” наразі немає... У нас зниження постачання газу до Європи на десятки відсотків, але ціни зросли в кілька разів. Якщо скажу, що ми ні на кого не ображені, то не покривлю душею» (URL: <https://www.interfax.ru/forums/846595>).

Водночас найбільші клієнти «Газпрому» у ЄС – OMV з Австрії, Eni з Італії, Uniper з Німеччини та Engie – підтвердили, що російський монополіст обмежив постачання газу за чинними контрактами внаслідок зменшення постачання газу у Європу трубопроводом «Північний потік». У такий спосіб «Газпром» відмовився переспрямувати ці обсяги газу до ЄС через Україну, хоча потужність української ГТС дає змогу повністю замінити транспортування газу через «Північний потік».

ЗМІ, в тому числі й російські, зазначали, що влітку Росія неодноразово скорочувала обсяги прокачування газу «Північним потоком», посилаючись на ремонт обладнання або несправність турбін. А після вибухів на підводних ділянках газопроводів «Північний потік-1» і «Північний потік-2» транспортування газу «Північним потоком-1» взагалі припинилось. Хоча при цьому віцепрем'єр російського уряду О. Новак припускав, що постачати газ до Німеччини ще можна уцілілою при вибухах ниткою газопроводу «Північний потік-2», який не було запущено в експлуатацію через відсутність відповідного дозволу влади Німеччини та Європейського Союзу. Утім, такі сподівання російської сторони не виправдались – «Північний потік-2» не було запущено в експлуатацію.

Ще треба згадати про спробу Росії запровадити розрахунки за поставки російського газу до європейських країн у рублях. Ця спроба росіян мала дуже обмежений результат. На таке, наприклад, у травні погодилась італійська Eni, але загалом перевести розрахунки за значущі обсяги поставок російського газу до країн ЄС на рублі не вдалося.

Цілком очевидно, і це підтверджує наведене вище визнання голови правління «Газпрому» О. Міллера, що Росія прагнула компенсувати значне зниження обсягів постачання газу до Європи кількарізовим зростанням ціни

на нього. Проте ставка російської влади на використання експорту газу до Європейського Союзу як економіко-політичної зброї не виправдалась.

На думку професора Єльської школи менеджменту Д. Зоненфельда, «Путін так старанно лякав європейців тим, що вони замерзнуть узимку без російського газу, що це спричинило протилежний ефект. Ринок продавця стає ринком покупця: РФ тепер потребує продажу газу в ЄС більше, ніж Європа – російських поставок. Енергетична криза та потенційний дискомфорт європейців зимою більше не загрожують єдності в підтримці України. Причина проста – зростання світових поставок газу, зокрема зрідженого природного газу (ЗПГ). Після вторгнення в Україну російський газ у частці імпорту ЄС скоротився з 46 % до 9 % (згідно з деякими іншими даними, з 36 % до 9% – ред.). Перелом відбувся частково завдяки нарощуванню поставок газопроводами з Норвегії та Алжиру. Але ще помітніший ефект справило різке зростання імпорту до Європи ЗПГ зі США та інших країн. За нашими підрахунками, на ЄС тепер припадає до 40 % світових поставок ЗПГ. Ця революція відбулася буквально щойно, тому не всі її помітили. Але судячи з того як розвиваються нові великі ЗПГ-проекти, лише цього року загальносвітове постачання зросте на 20 %, або на 100 млрд куб. м. (URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/dni-energetichnogo-tsarya-dobigayut-kintsya-yak-rosiyskiy-gaz-ta-nafta-perestali-buti-zbroeyu-analiz-dzheffri-zonennfelda-01122022-9928>).

Нині Росія постачає також значні обсяги газу до Китаю. Як зауважує Д. Зоненфельд, «Кремль більше не може використовувати систему трубопроводів, що з'єднують Росію із Заходом, і має перенаправляти свій газ до Азії. Але тут криється проблема: трубопроводів між Росією та Азією немає. Є лише “Сила Сибіру”, яка ще будується – із перевищенням бюджету й тривалими затримками. Цей трубопровід, що сполучає Росію з Китаєм, має лише 10 % від потужності європейської газопровідної мережі РФ. Китай не поспішає будувати нові трубопроводи. Програний Путіним газовий бій означає, що російський газ так і залишиться у надрах». За його оцінкою, Росія за рік недоотримає 100 млрд дол. через падіння продажів газу.

Утім, як повідомляють російські ЗМІ, згідно з попередніми даними, «Газпром» у січні–листопаді 2022 р. видобув 376,9 млрд куб. м. газу, що на 19,4 % або на 90,8 млрд куб. м. менше, ніж торік. При цьому експорт газу до країн далекого зарубіжжя становив 95,2 млрд кубометрів, що на 44,5 % (або на 76,3 млрд куб. м.) менше, ніж за аналогічний період 2021 р. Упав попит на газ і на внутрішньому ринку – на 5,7 % або на 12,8 млрд куб. м. Останнє може бути пов'язано зі скороченням обсягів експорту російських мінеральних добрив. Водночас додамо, що існують ще песимістичніші оцінки скорочення обсягів видобутку газу в Росії (приблизно на 1/3) з боку іноземних експертів.

На підставі вищеописаного зазначимо, що за підсумками нинішнього року доходи Росії від експорту газу, завдяки зростанню міжнародних цін на газ, можуть бути не менше за минулорічні, а, може, навіть і більші. Однак

стратегічний програш Росії на світовому ринку газу вже очевидний. Зрозуміло, що доходи Росії від експорту газу в 2023 р. істотно зменшаться. Більше того, на думку низки експертів, Росія відтепер втрачає свої позиції на європейському ринку газу загалом. І відбувається це через її воєнну агресію проти України та спробу відвертого використання газу як економіко-політичної зброї у Європі загалом.

Водночас, попри посилену експансію на міжнародних ринках газу протягом останніх 15–20 рр., більші доходи у вільноконвертованій валюті (ВКВ) Росія все-таки отримує від зовнішньої торгівлі нафтою. Тому ідея обмежити доходи російської економіки від цього джерела з'явилась ще на початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. Проте реалізувати її виявилось доволі складно через специфіку функціонування світового нафтового ринку, на якому важливу роль відіграє міжнародний картель нафтовидобувних країн, а також залежність економік країн-членів ЄС та низки інших розвинених держав від імпорту нафти.

Ще 2 травня Австралія, Велика Британія, Канада й США запровадили прямі заборони на купівлю російської нафти. Ембарго на імпорт російської нафти запровадила також і Японія. 27 держав-членів Європейського Союзу тоді не змогли домовитися про ембарго на купівлю російської нафти. Зокрема, Німеччина заявила, що зможе встановити ембарго на імпорт російської нафти до кінця цього року, хоча зупинка закупівлі російської нафти може призвести до дефіциту нафти загалом у ФРН. А Угорщина заявила, що як і раніше виступає проти будь-якого ембарго ЄС на імпорт російської нафти і газу. Однак вже тоді, за повідомленням ЗМІ, багато нафтопереробників у Європі припинили купувати російську нафту добровільно або пообіцяли зробити це, коли їх довгострокові контракти закінчаться (URL:

https://enkorr.ua/ru/publications/tlki_fakti_hto_kupu_rosysku_siru_naftu_a_hto_pr_ipiniv_ce_robity/250691). У результаті російський експорт дизельного пального з балтійського порту Приморськ, ключового джерела постачань для Європи, в травні скоротився більш ніж на 30 %.

З іншого боку, Китай, Індія та Туреччина не приєдналися до санкцій та продовжили купувати російську нафту. А оскільки після запровадження перших масштабних міжнародних обмежень на купівлю російської нафти її ціна почала знижуватися, то Китай та Індія навіть почали збільшувати обсяги закупівлі російської нафти. За інформацією ЗМІ, «Китай став важливим напрямком для російської нафти, оскільки Москва прагне зберегти обсяги експорту після наслідків її вторгнення в Україну. Це призвело до посилення конкуренції з Іраном на одному з небагатьох ринків, які залишилися для поставок іранської сирової нафти, що були значно обмежені санкціями США... Незалежні нафтопереробники Китаю є основними покупцями російської та іранської нафти. Для них важливі постачання дешевої сировини, оскільки вони обмежені правилами щодо експорту палива, на відміну від державних переробників. Їм не надають квот на транспортування палива на закордонні

ринки, де ціни підскочили через кризу пропозиції. Тому вони переважно продають світлі нафтопродукти на внутрішньому китайському ринку. За словами трейдерів, російська нафта ESPO (постачається трубопроводом Східний Сибір – Тихий океан) із меншим вмістом сірки та високою якістю дорожча за іранську нафту, але все ще дешевша за аналогічні барелі з Близького Сходу. Готовність Китаю брати нафту зі знижкою, незважаючи на її походження, стримує потоки від інших постачальників» ([URL: https://biz.nv.ua/ukr/economics/eksport-nafti-z-rosiji-do-kitayu-hto-konkuruye-z-rosiyanami-novini-50254240.html](https://biz.nv.ua/ukr/economics/eksport-nafti-z-rosiji-do-kitayu-hto-konkuruye-z-rosiyanami-novini-50254240.html)).

Звертає на себе увагу той факт, що в жовтні Росія перетворилася на найбільшого постачальника сирової нафти до Індії, обігнавши її традиційних постачальників на індійський ринок, таких, як Ірак і Саудівська Аравія, оскільки імпорт нафти з Росії стрімко зріс із приблизно 1 % до вторгнення в Україну до приблизно 20 %. При цьому індійські високопосадовці публічно заявляли, що Індія купує російську нафту, оскільки це вигідно для неї. Зокрема, за повідомленням CNN, наприкінці жовтня міністр нафти Індії Х. С. Пурі заявив, що в нього «абсолютно» немає морального конфлікту щодо закупівлі російського палива на тлі жорстокої війни Росії в Україні. Водночас його колега міністр – закордонних справ Індії С. Джайшанкар заявив під час візиту до Москви на початку листопада, що Індія розширюватиме економічні зв'язки з Росією та продовжить купувати російську нафту, зазначивши, що імпорт нафти з Росії за зниженими цінами корисний для Індії.

Зі свого боку, Європейський Союз просувався до запровадження санкцій проти російської нафтової галузі поступово, що обумовлено сильною залежністю його держав-членів від імпорту цього виду енергоресурсів. Тому рішення про запровадження санкцій проти російської нафтової галузі, які передбачали запровадження верхньої межі ціни на російську нафту, що транспортується морськими шляхами, починаючи з 5 грудня 2022 р. було ухвалено ЄС лише на початку жовтня.

Утім, ще до набрання чинності санкцій проти російської нафтової галузі світовий ринок почав реагувати на перспективу їх впровадження. Так, за повідомленням агентства Bloomberg, за два тижні до набуття чинності нафтових санкцій Євросоюзу, тобто в другій половині листопада, Росія вже втратила понад 90 % свого ринку нафти в північних країнах ЄС, який раніше був опорою поставок із балтійських і арктичних терміналів Росії. Поставки нафти з РФ до Північної Європи впали нижче 100 тис. барелів на добу. «У лютому щоденний обсяг поставок російської нафти на цьому напрямку становив понад 1,2 мільйона барелів. Такі держави, як Литва, Франція та Німеччина припинили морський імпорт нафти з РФ кілька місяців тому, а Польща наслідувала їхній приклад у вересні. Відзначається, що три чверті нафти, що завантажується в балтійських портах Росії, зараз направляється в Азію. Індійські нафтопереробники скуповують нафту, щоб скористатися пільговим періодом, запропонованим США і Великою Британією. Цей період

звільняє від санкцій нафту, яка буде завантажена до вступу заборони в силу 5 грудня, і якщо вона буде доставлена до 19 січня», – підкреслює видання.

Нагадаємо, що наприкінці листопада ціни на російську нафту сорту Urals впали до 51,96 дол. за барель у порту Приморськ на Балтійському морі, до такого ж рівня ціни впали в Новоросійському морському порту в Чорному морі. Як повідомляє Bloomberg, наразі існує певна невизначеність щодо цін на російську нафту, оскільки після війни торгівля нею стала менш прозорою. А «загальний обсяг поставок нафти з Росії впав до 9-тижневого мінімуму в 2,67 млн барелів на день за сім днів до 18 листопада. Тижневі доходи Кремля від торгівлі нафтою впали до найнижчого рівня з початку січня – 109 млн дол. При цьому середній дохід за чотири тижні до 18 листопада знизився на 3 млн дол., до 127 млн дол. і став найнижчим з лютого».

Як показують дані міністерства фінансів Росії, «за підсумками листопада цього року бюджет РФ недоотримав 90,2 млрд рублів (приблизно 1,5 млрд дол. за офіційним курсом) нафтогазових доходів щодо очікувань російського мінфіну. У листопаді Росія отримала всього 866,4 млрд рублів нафтогазових доходів – це на 32 % менше, ніж було в жовтні цього року... У жовтні обсяг надходжень до бюджету РФ від продажу енергоресурсів був найбільшим щонайменше із січня 2021 року».

Вартий уваги той факт, що з 5 грудня 2022 р. у Європейському Союзі почав застосовуватися рівень граничної ціни для російської нафти, що транспортується морськими шляхами. З цього дня встановлюється гранична ціна на російську нафту, яка транспортується морем, на рівні 60 дол. США за барель, із коригуванням ціни кожні два місяці так, аби ціна була на 5 % нижча за ринкову. Якщо нафту закуповуватимуть за вищою ціною, ніж встановлено, обслуговування її морського перевезення буде заборонено. Після досягнення цієї домовленості між 27 державами-членами Європейського Союзу члени «Групи семи» та Австралія теж запровадили обмеження ціни на нафту, що постачається морським транспортом із Російської Федерації, на рівні 60 дол. США за барель.

Президентка Європейської комісії У. фон дер Ляен привітала домовленість послів Європейського Союзу про встановлення граничної ціни на російську нафту, що перевозиться морським шляхом. Вона заявила, що цей крок переслідує три цілі. «По-перше, він посилює вплив наших санкцій. По-друге, ще більше зменшить доходи Росії. А по-третє, водночас це стабілізує глобальні ціни на енергетику, оскільки дозволяє торговельні, брокерські й транспортні операції з певною кількістю російської морської нафти для операторів із ЄС щодо третіх країн за умови, що вона продається за ціною, нижчою від граничної», – пояснила вона. У такий спосіб гранична ціна на морську нафту з Росії «прямо сприятиме країнам зі слаборозвиненою економікою і країнам, що розвиваються, а також буде змінюватися з часом, аби ми могли реагувати на становище на ринку», – додала глава Єврокомісії.

Причому ще раніше нафтотрейдери та судовласники висловлювали думку, що «заборона на страхування європейськими компаніями танкерів з

російською нафтою є серйозною фінансовою зброєю, яка дасть змогу ЄС завдати значної шкоди економіці Росії. Мало хто із компаній буде готовий транспортувати нафту без страховки». «Відсутність страхування означає загрозу реалізації ризиків багатомільйонних претензій, арешту та втрати судів», – зазначали деякі російські фахівці. Цей захід, введений раніше щодо Ірану, вже показав свою ефективність. Про це писала The Wall Street Journal з посиланням на відповідні джерела.

Так само пресекретар В. Путіна Д. Песков заявив, що Росія не визнаватиме запроваджену західними країнами «стелю» цін на російську нафту та готує заходи у відповідь. Також він зазначив, що обмеження цін на російську нафту не вплине на проведення спеціальної воєнної операції в Україні. Віцепрем'єр-міністр російського уряду О. Новак повідомив, що «в Росії планують до кінця року ухвалити механізм заборони для російських компаній продавати нафту з використанням цінової стелі... За його словами, деталі цього механізму наразі обговорюють із нафтовими компаніями».

За даними видання Bloomberg, Росія хоче або ввести фіксовану ціну на барель своєї нафти, або ж запровадити максимальну знижку на її продаж. Вона намагатиметься запропонувати покупцям нафти «прозорий ціновий механізм», побоюючись викликати невдоволення нейтральних країн, які купуватимуть російське паливо. Віцепрем'єр-міністр Росії О. Новак вважає, що РФ зможе застосувати інструмент протидії стелі цін ще до кінця року.

З іншого боку, ще в жовтні ЗМІ повідомляли, що в очікуванні запровадження міжнародних санкцій щодо російської нафти у світі відбувається формування, так званого тіньового флоту танкерів для її перевезення. Зокрема, «за оцінками суднобудівного брокера Braemar, для підтримки перевезення Росією чотирьох мільйонів барелів на день на Далекий Схід закуплені ще 240 суден – 102 Афрамасів, 58 Суецмасів і 80 дуже великих нафтових танкерів. Ще минулого року вони перевозили іранську і венесуельську нафту. А. Сінгх, керівник відділу досліджень танкерів Braemar, сказав, що наразі різко зросла торгівля танкерами, що здійснюється невідомими суб'єктами в Дубаю, Гонконзі, Сінгапурі і на Кіпрі. Багато з них є старими суднами і потраплять до тіньового флоту, причому деякі танкери також постачає російський судновласник ПАТ Совкомфлот. Також Bloomberg прогнозує сплеск перевантажень із судна на судно. Це пов'язано як із санкційним ризиком обробки експорту безпосередньо з російських портів, так і з необхідністю перевантажувати невеликі вантажі на більші танкери для далеких рейсів» ([URL: https://biz.nv.ua/ukr/markets/u-sviti-ye-tinovi-y-flot-dlya-perevezennya-nafti-v-interesah-rosiji-ostanni-novini-50278639.html](https://biz.nv.ua/ukr/markets/u-sviti-ye-tinovi-y-flot-dlya-perevezennya-nafti-v-interesah-rosiji-ostanni-novini-50278639.html)).

За оцінками судноплавних брокерів, цього року Росія придбала понад 100 суден для перевезень сирової нафти. Причому йдеться про застарілі танкери. А за словами аналітиків, після початку дії санкцій РФ потребуватиме більше танкерів, оскільки тривалість кожного рейсу зросте. Це пов'язано з тим, що нафту, яку раніше продавали в Європі,

відправлятимуть новим покупцям в Азію. Трейдери стверджують, що «тіньовий флот» зменшить вплив санкцій, але не усуне його (URL: https://biz.censor.net/news/3384687/rosiya_zbyraye_tinovyyi_flot_dlya_obhodu_naftovyh_sanktsiyi_ft).

Уже напередодні запровадження з боку ЄС граничної ціни на російську нафту, що перевозиться морським шляхом, з'явилася інформація, що «з 1 грудня 2022 р. Туреччина вимагатиме від вантажовідправників нафти страховку для проходу через Босфор та Дарданелли ... Як повідомляє Bloomberg, турецький чиновник із системи контролю морських перевезень підтвердив, що нові правила пов'язані з дотриманням санкцій ЄС та Великобританії проти РФ, хоча формально Туреччина до них не приєднувалася». При цьому оглядачі наголошували, що «за останні півроку Росія відвантажувала майже 650 тис. барелів нафти на добу через Новоросійськ» (URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/turechchina-faktichno-zakriye-svoji-protoki-dlya-rosiyskoji-nafti-ostanni-novini-50285066.html>).

Водночас британська Financial Times у першій декаді грудня повідомила, що через запроваджені обмеження цін на російську нафту Туреччина вимагає від суден із нафтою доказів повного страхового покриття для проходу через протоки Босфор і Дарданелли. У результаті біля цих проток з обох боків утворився затор щонайменше з 19 нафтових танкерів.

У контексті зазначеного вище варто звернути увагу на проблеми проходження російських танкерів із нафтою через вузьку протоку Ересунн між Данією та Швецією в Балтійському морі та іншими датськими протоками. Адже транспортування цим шляхом нафти на старих танкерах, що складають згадуваний вище «тіньовий флот», загрожує масштабними аваріями та екологічними катастрофами. Тому актуальним є питання заборони на транспортування російської нафти цим шляхом без належної її страховки.

Зі свого боку, «представники країн ОПЕК+ вирішили не змінювати параметри видобутку нафти після того, як ЄС та країни Великої сімки (G7) встановили поріг цін на російську нафту на рівні 60 дол. за барель. На попередньому засіданні країни ОПЕК+ домовилися зменшити видобуток на 2 млн барелів на добу. Саудівська Аравія та її партнери розглядали можливість додаткового скорочення, але поки що від такого кроку відмовились. Рішення ОПЕК+ дасть змогу картелю оцінити вплив на світовий ринок механізму обмеження цін та перспективи попиту на нафту в Китаї», зазначається у ЗМІ.

Уже згадуваний вище професор Єльської школи менеджменту Д. Зоненфельд зазначає, що «вперше США видобувають більше нафти, ніж Саудівська Аравія: 11,8 млн барелів на день (дані агенції Управління енергетичної інформації (УЕІ) проти 11 млн (Goldman Sachs). У 2022–2023 рр. США встановлять рекорд із буріння нафтових свердловин. За даними УЕІ, середній рівень видобутку в США досягне 12,6 млн барелів на день у 2023 р. За 2022 р. кількість робочих нафтових бурових установок

збільшилася на 50 %. Цьогоріч США почали додатково видобувати майже один млн барелів на день. Світ, звичайно, потребує саудівської нафти: на її частку припадає 10 % світової пропозиції. Проте вплив Саудівської Аравії та Росії вже не такий сильний, як раніше. Помилкове рішення скоротити видобуток не дасть бажаного ефекту: розколу в лавах західних союзників не буде, вони продовжать підтримувати Україну».

Оцінюючи наслідки запроваджених цінових обмежень на російську нафту, що транспортується морським шляхом, треба брати до уваги, що їх організатори повинні були враховувати зворотний вплив цих заходів на кон'юнктуру світового ринку нафти. Адже до початку повномасштабного воєнного вторгнення в Україну Росія експортувала близько 8 млн барелів нафти і нафтопродуктів на добу. А перебої у виробництві та збуті нафти після впровадження західних санкцій були більш ніж компенсовані високими цінами на міжнародних ринках, – зазначає агентство Reuters. Тобто потрібно було домогтися, з одного боку, суттєвого обмеження доходів Росії від експорту нафти, а з іншого – убезпечити світовий ринок від змін його кон'юнктури, небажаних для покупців нафти. Ідеться, насамперед, про зростання цін на нафту. Саме цією специфікою світового нафтового ринку й пояснюється обережність впровадження механізму визначення верхньої межі цін на російську нафту, що постачається морським шляхом.

Так, за даними агентства Bloomberg, видобуток нафти в Росії у 2023 р. може впасти нижче 10 млн барелів на добу. Основна причина – перешкоди в пошуку нових ринків збуту для російської нафти після введення в дію європейських обмежень на імпорт. Відповідно, скоротяться обсяги її експорту. Нагадаємо, що Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) в середині листопада вказувало, що Росія перенаправляла понад мільйон барелів експорту нафти на день до Індії, Китаю та Туреччини, оскільки багато її традиційних споживачів відмовилися від імпорту російської нафти після воєнного вторгнення Росії в Україну. «Проте останнім часом потік до цих країн стабілізувався, що викликало припущення, що вони, можливо, не зможуть нарощувати імпорт далі. Повідомляється, що якщо їхні закупівлі залишаться стабільними, решті світу доведеться потроїти російський імпорт приблизно до 3,3 млн барелів на день до лютого, йдеться у звіті МЕА. У МЕА такий сценарій не вважають можливим та прогнозують, що до кінця березня Росія може втрачати видобуток близько 2 млн барелів на день у порівнянні з довоєнним рівнем, а наступного року видобувати в середньому лише 9,6 мільйона барелів на день».

Утім, як пише Bloomberg, «...обмеження у 60–65 дол. за барель російської нафти значно перевищує поточні ринкові ціни на неї, тож поки не ясно, який вплив на торгівлю воно матиме». Зокрема, наприкінці листопада ціни на російську нафту Urals впали до 51,96 дол. за барель у порту Приморськ на Балтійському морі. До такого ж рівня ціни впали в Новоросійському морському порту в Чорному морі. «Мова йде про котирування нафти на базисі FOB. Російський продавець отримує гроші

лише за нафту та її доставку на борт, а витрати на фрахт, перевезення нафти та страхування танкера бере на себе трейдер». Уже на початку місяця, 6 грудня, «світові ціни на нафту впали до найнижчої позначки з січня, продовжуючи тенденцію до зниження на тлі занепокоєння щодо глобального попиту, яке нівелювало ефект від запровадження обмеження цін на експорт нафти з Росії».

Через два дні, 8 грудня, ціна російського сорту нафти Urals, на яку припадало близько 60 % морського експорту країни минулого року, становила 43,73 дол./барель, повідомляє Bloomberg із посиланням на дані Argus Media. Аналітики зазначають, що вартість російської Urals має знизитися через втрату європейських ринків, зростаючих ставок на її перевезення та скорочення кількості можливих покупців. До того ж нижча ціна на енергоносії необхідна конкуренції на ринках Азії.

У той же час, як повідомляється в дослідженні міжнародної робочої групи з санкцій проти РФ Єрмака – Макфола, середня собівартість видобутку нафти у Росії складає 10–15 дол./барель. На цій підставі пропонувалося встановити обмеження ціни на російську нафту, що перевозиться морським шляхом, на рівні 30–35 дол./барель. І хоча, як зазначено вище, ЄС обрав більш обережну стратегію цінового обмеження імпорту російської нафти, це не означає, що гранична ціна на імпорт російської нафти не може бути зменшена в майбутньому. Можливість таких змін залежить, насамперед, від динаміки глобального попиту на нафту та рішення держав-членів «Великої сімки» та ЄС.

Міжнародні санкції накладались і на експорт інших російських товарів. Однак і в цих випадках організатори таких санкцій мусили враховувати динаміку кон'юнктури відповідних міжнародних ринків у майбутньому та інші глобальні економічні та соціально-політичні наслідки запровадження відповідних санкційних обмежень.

Зокрема, за даними агентства Bloomberg, «морський експорт вугілля з Росії повернувся майже до найвищого рівня після того, як Європейський Союз послабив обмеження на транспортування цього товару, полегшивши перенаправлення обсягів до Азії... Євросоюз заборонив імпорт російського вугілля та інших товарів до блоку з 10 серпня. У вересні Європейська комісія випустила переглянуті вказівки, у яких зазначено, що надання послуг, таких як доставка, фінансування та страхування, необхідних для транспортування вугілля та інших продуктів за межами ЄС, має бути дозволено для забезпечення енергетичної та продовольчої безпеки в усьому світі... Європі, як і раніше, заборонено імпортувати російське вугілля, але європейським компаніям тепер дозволено відправляти цей товар у треті країни. Продажі російського вугілля в Азію стрімко вирости відразу після вторгнення Москви в Україну, оскільки вона переорієнтувала частину свого європейського експорту, але країна стикається з вищими транспортними витратами, оскільки ці клієнти територіально далеко», – зазначають аналітики. Росія традиційно входить до трійки найбільших світових експортерів вугілля

(URL:

https://biz.censor.net/news/3385459/eksport_rosiyiskogo_vugillya_zris_do_mayije_maksymalnyh_znachen_pislya_poslابلennya_obmejen_yes).

Згідно з оприлюдненим у другій половині вересня відповідним роз'ясненням Європейської Комісії, європейським компаніям дозволяється надавати послуги з перевезення та страхування вантажів під час постачання російських добрив, деревини та вугілля до третіх країн.

Таким чином, свою санкційну політику щодо Росії ЄС коригує відповідно до принципів своєї зовнішньої політики та своїх економічних відносин з іншими державами світу. Наприклад, Бельгія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Португалія та Франція закликають керівництво Європейського Союзу скоригувати санкції проти Росії, зокрема чіткіше позначити винятки для постачання російського зерна та добрив на міжнародні ринки. «Нинішня правова ситуація викликає критику щодо того, що санкції насправді перешкоджають торгівлі продовольством та добривами», – наводить видання Financial Times витяг з документа. Держави – члени ЄС, які склали документ, вимагають внести до положень щодо санкцій, введених проти Росії, чітку пропозицію, яка б звільняла від обмежувальних заходів «кошти або економічні ресурси, які суворо необхідні для придбання, імпорту, експорту або транспортування сільськогосподарських та харчових продуктів, включно з пшеницею та добривами». У документі наголошується, що постачання іноді затримують у європейських портах довше, ніж потрібно, тому що компанії побоюються мати справу з російськими організаціями, що належать особам, які перебувають під санкціями. Згідно з позицією низки країн ЄС, наразі склалася «небажана ситуація», коли ЄС виявився суворішим щодо торгівлі продовольством, ніж США та Велика Британія. «Це здається протиріччям у політиці ЄС щодо продовольчої безпеки», – йдеться в згаданому документі. Так само представник ЄС заявив, що існують рекомендації керівних органів Європейського Союзу, згідно з якими поставки російських добрив до країн, що не входять до ЄС, дозволені (URL: https://biz.censor.net/news/3385570/u_yevrosoyuzi_zaklykaly_zrobyty_bilsh_chit_ki_vynyatky_iz_sanktsiyi_dlya_rosiyiskogo_prodovalstva_ta).

Варто зазначити, що питання експорту мінеральних добрив є вельми чутливим для російської економіки. Адже скорочення обсягів видобутку природного газу в Росії відбувається також і через скорочення обсягів експорту мінеральних добрив, що виробляються з газу. У цьому ж контексті можна згадати й про настирне прагнення Росії налагодити транспортування аміаку трубопроводом із Тольятті (РФ) до Одеського припортового заводу. Поки зазначені спроби безуспішні, оскільки Росія не погоджується з вимогами України. Загалом ця проблема потребує окремого аналізу. Адже не виключено, що під прикриттям розв'язання продовольчої проблеми у світі (аміак йде на виробництво мінеральних добрив) Росія прагнути вирішити свої суто військово-політичні завдання в Україні. У цьому контексті

нагадаємо, що Росія не погоджується на створення зони безпеки навколо Запорізької АЕС під міжнародним контролем.

Міжнародні санкції накладаються також на зовнішньоторговельну діяльність й інші сектори російської економіки. Так, у восьмому пакеті санкцій Європейського Союзу, крім «встановлення граничного обмеження ціни на закупівлю російської нафти, що транспортується танкерними суднами, а також продуктів нафтопереробки в торгівлі з третіми країнами, ЄС розширив перелік російських товарів, що заборонені для імпорту до ЄС. Зокрема, це стосується сталеливарної продукції, що походить із Росії або експортується Росією. Подальші обмеження на імпорт стосуються деревини, паперу, сигарет, пластикових виробів та косметики, елементів, що використовуються в ювелірній промисловості, включно з камінням та дорогоцінними металами, що загалом приносило Росії великі прибутки» (URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3587160-es-uhvaliv-vosmij-paket-sankcij-proti-rosii-smigal.html>).

Наука – суспільству

Основні напрями діяльності НАН України

Під головуванням президента НАН України академіка НАН України А. Загороднього 30 листопада 2022 р. відбулося чергове засідання Президії НАН України.

Під час засідання було заслухано дві доповіді.

З доповіддю «Магнітні наноккомпозити для новітніх технічних та медичних застосувань» виступив директор Інституту магнетизму НАН України та МОН України доктор фізико-математичних наук О. Товстолиткін.

Він поінформував, що в Інституті магнетизму НАН України та МОН України займаються дослідженнями, спрямованими на створення композитних наноматеріалів для застосування у функціональних елементах терагерцового та субтерагерцового діапазонів частот. Терагерцове випромінювання має потенціал для використання в багатьох сферах науки та техніки, особливо в медицині, системах зв'язку надвисокої пропускну здатності, спектроскопії тощо. Випромінювання цього діапазону може проходити через тонкі шари матеріалів, тому його розглядають як альтернативу рентгенівському випромінюванню для дослідження внутрішньої структури твердих об'єктів.

Науковці інституту зробили істотний внесок у розуміння специфіки міжшарової взаємодії в композитних наноструктурах, які містять феромагнітні та антиферомагнітні компоненти. З'ясовано закономірності впливу параметрів окремих компонентів наноструктури на характеристики

магнітних конфігурацій. Виконано оптимізацію характеристик композитних наносистем, перспективних для застосування у спінтронних пристроях.

Для тришарових наносистем, які містять феромагнітні та антиферомагнітні компоненти, досліджено товщинні й температурні залежності міжшарової взаємодії, спричиненої антиферомагнетиком.

З'ясовано деталі трансформації міжшарових взаємодій у наноструктурі за зміни товщини антиферомагнітного прошарку. Виявлено характерні для таких наноструктур особливості, зумовлені специфікою міжшарової взаємодії на межі поділу феромагнетик / антиферомагнетик тощо.

Вагомим напрямом діяльності Інституту магнетизму НАН України та МОН України є розроблення магнітних наноматеріалів для медицини, зокрема для лікування онкологічних захворювань. Серед перспективних методів протипухлинної терапії треба виокремити магнітну гіпертермію, в основі якої лежить здатність магнітних наночастинок збільшувати свою температуру під дією змінного магнітного поля. Ідея щодо застосування магнітної гіпертермії спирається на точно встановлений факт, що ракові пухлини є більш піддатливими до дії тепла, ніж здорові тканини організму. Відомо, що нагрівання до температур 43–45 °С підвищує чутливість вражених клітин до хіміотерапії або радіотерапії. Сучасна медицина розглядає магнітну гіпертермію як універсальний і найбільш ефективний модифікатор радіо- і хіміотерапії, що підвищує їх ефективність у 1,5–2,5 рази. Однією з проблем, які стримують широке впровадження зазначеної методики, є складність вимірювання температури живих організмів. Науковці інституту спільно з колегами з Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України розробили магнітні матеріали й експериментально верифікували підхід, який дає змогу надійно контролювати максимальну температуру нагріву магнітних наночастинок при застосуванні їх у магнітній гіпертермії (так звана самоконтрольована магнітна гіпертермія) і таким чином унеможливує перегрів живих тканин.

В обговоренні доповіді завідувач відділу Інституту фізики член-кореспондент НАН України С. Рябченко наголосив на необхідності практичного впровадження отриманих результатів, зокрема за допомогою державних чи приватних інвестицій, а також використання можливостей взаємодії із західними партнерами та науковою діаспорою.

Завідувач лабораторії Національного інституту раку В. Орел підкреслив актуальність досліджень науковців Інституту магнетизму НАН України та МОН України та зазначив, що їхні результати зможуть підвищити ефективність терапії й діагностики онкологічних захворювань в Україні.

Завідувач відділу Інституту фізики член-кореспондент НАН України А. Негрійко у своєму виступі зосередився на такому аспекті дослідження науковців Інституту магнетизму, як перспективи для сучасних технологій, які пов'язані з генерацією терагерцового діапазону і взагалі в галузі наноелектроніки та спінтроніки.

Далі з доповіддю «Біосенсорика – сучасний напрям аналітичної біотехнології» виступив заступник директора Інституту молекулярної біології і генетики НАН України член-кореспондент НАН України С. Дзядевич.

Він поінформував, що науковцями інституту розроблено ряд біосенсорів і створено їхні лабораторні прототипи, зокрема: потенціометричний ензимний біосенсор для аналізу алкалоїдів у сільськогосподарських культурах, ензимний біосенсор на основі рН-чутливих польових транзисторів для одночасного визначення глюкози, сечовини та креатиніну, біосенсорна система для аналізу концентрацій АТФ, глюкози й активності креатинкінази, портативний прилад-сигналізатор загальної токсичності на основі масиву ферментних рН-чутливих польових транзисторів для оперативного визначення загальної токсичності, амперометричний ензимний мультибіосенсор для аналізу якості вина та винопродуктів у виноробстві, кондуктометричний ензимний біосенсор для одночасного визначення лактози, мальтози, сахарози й глюкози в харчових продуктах, кондуктометричний біосенсор для визначення аргініну в продуктах харчування та дієтичних добавках і ферментний біосенсор для інгібіторного визначення афлатоксинів.

Разом з науковцями інших академічних інститутів – Інституту фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова, Інституту електродинаміки, Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова, Інституту біології клітини, Інституту органічної хімії – створено ряд експериментальних зразків приладів, які апробовано під час аналізу реальних біологічних, фармакологічних, харчових та інших зразків на базі Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України, Інституту ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка НАМН України, Інституту виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова НААН України, Інституту картоплярства НААН України. Спільно з ДП «Укрметртестстандарт» виконуються метрологічні дослідження цих сенсорних приладів.

Під час обговорення доповіді академік НАН України В. Кальченко підкреслив міждисциплінарний характер дослідження, а також ступінь готовності до впровадження розроблених науковцями приладів і систем.

Завідувач відділу Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України доктор технічних наук В. Романов поінформував про тісну співпрацю науковців Інституту молекулярної біології і генетики та Інституту кібернетики, у результаті якої було розроблено ряд комп'ютерних систем та приладів, які вже є на ринку споживачів.

Директор Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України академік НАН М. Веселовський підкреслив велику кількість результатів досліджень науковців Інституту молекулярної біології і генетики та їх перспективність для практичного впровадження.

Наостанок було розглянуто декілька кадрових і поточних питань. Зокрема, було заслухано інформацію віцепрезидента НАН України академіка В. Богданова про підходи до розподілу бюджетного фінансування НАН України в 2023 р. (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 3.12).

Сучасні дослідження та розробки академічної науки

Стаття філософа Т. Лютого «Безтурботний самотник, гоноровий химерник сповідує самовладання – Сковорода».

У статті старшого наукового співробітника відділу філософської антропології Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, професора кафедри філософії та релігієзнавства Національного університету «Києво-Могилянська академія» доктора філософських наук Т. Лютого постулюється таке: «У 2008 р. у межах телевізійного проєкту “Великі українці” провели опитування, у якому Г. Сковорода посів восьме місце в рейтингу. Доволі непоганий результат як для філософа. Та, запитавши в пересічної людини, з чим у неї асоціюється Сковорода, може, почуємо щось про пам’ятник, який щороку миють студенти-могилянці на Подолі (район Києва, де розташована Києво-Могилянська академія. Її студентів називають “могилянцями”. Акцію “Чистий Сковорода” започатковували 15 жовтня 1997 р.). У кращому разі – про споріднену працю чи бодай рядок з вірша “Всякому городу нрав і права”. А проте навіть не всі представники влади чули фразу, що стала квінтесенцією життя Сковороди: “Світ ловив мене, але не спіймав”. Однак цей вислів і графіті з його портретами на кампусі Київської політехніки – це чи не найвідоміші меми української поп-культури про нашого філософа».

Щодо філософського вчення Г. Сковороди автор зазначає: «Сковорода посідає особливе місце в історії України, позаяк є свідком поступової втрати Гетьманщиною автономії та її перетворення на провінцію в умовах експансії Російської імперії. Подібні процеси залишали мало шансів для розвитку людини не лише в політичній, а й у культурній сфері. За таких умов інтелектуальна місія Сковороди полягала у створенні філософського проєкту формування особистості, розрахованого на того, хто готовий до самовладного існування. Ідея самовладання Сковороди виростає з учення про самопізнання та споріднену працю. Адже кожна особа здатна розпізнати отримані від Бога таланти, знайти себе у світі, самореалізуватися та здобути щастя. (...) У кожному разі саме вільний розмисел є підґрунтям національної свободи. А значить наша нинішня орієнтація на провідні інтелектуальні традиції мусить враховувати те, з чим нам історично вдалося впоратися, а чого ми так і не змогли досягти. Нині варто збагнути чому. Саме для цього і потрібно читати Сковороду».

Наостанок Т. Лютий зауважує: «На мою думку, визначальною для світогляду Сковороди є ідея самовладання. Вона відіграє роль стрижня. Чому саме ця ідея? Для людини природно мати зовнішню підтримку, тобто покладатися на чинники, що відіграють у її житті роль фундаментального опертя та сприяють забезпеченню її нагальних прагматичних і духовних потреб. Одначе вік Сковороди припадає на XVIII ст. В історії Старої України це часи повномасштабного згортання громадянської свободи й загалом, як би ми зараз сказали, цінностей, які сформувалися в період розквіту барокової культури» (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 5.12).

***

Науковці Інституту молекулярної біології і генетики НАН України виявили новий ген, який відповідає за розлади статевого розвитку та безпліддя.

Учені Інституту молекулярної біології і генетики (далі – ІМБГ) НАН України здійснили важливе відкриття, яке допоможе розібратися в генетичних механізмах складних статевих розладів, робити прогнози для діагностики таких хвороб, допоможе розробляти лікування чоловічого та жіночого безпліддя.

Науковці інституту виявили новий ген, порушення якого в певній ділянці спричинюють збій статевого розвитку і, як наслідок, ряд ускладнень здоров'я, у тому числі безпліддя. Цей ген також задіяний у складній системі, що призводить до онкологічних захворювань статевих органів.

Колектив учених, зокрема Д. Сіроха, на чолі із завідувачкою лабораторії геноміки людини ІМБГ НАН України доктором біологічних наук, професором Л. Лівшиць працював над цією темою разом з колегами з Іспанії та Швейцарії.

Ця робота цікава тим, що генетики використали живі моделі, на яких можна провести експерименти й дослідити тонкі молекулярні механізми порушень, які спостерігаються в людини. Лабораторним об'єктом стала мушка-дрозофіла, у якої послідовність гена DCL3 (STARD8) дуже подібна до відповідних послідовностей в інших живих організмів (комах, хребетних, ссавців і, головне, людини).

Робота, яку провів колектив науковців, належить до царини фундаментальної науки, однак саме ці дослідження відкривають перспективи застосування отриманих знань у практичній медицині.

Це наукове досягнення стало можливим, зокрема, завдяки грантовій підтримці, наданій у 2021 р. Національною академією наук України та фондом «Swiss National Science Foundation» (Швейцарія).

Статтю про дослідження днями опублікував авторитетний міжнародний науковий журнал «eLife» (Human DLC3 and Drosophila Cvc function in testis development: using a model organism to analyse variations in sex development. Sol Sotillos*, Isabel von der Decken, Ivan Domenech Mercadé,

Sriraksha Srinivasan, Dmytro Sirokha, Ludmila Livshits, Stefano Vanni, Serge Nef, Anna Biason-Lauber*, Daniel Rodríguez Gutiérrez, James C-G Hombria. doi.org/10.7554/eLife.82343) (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 2.12).

***

Наприкінці листопада 2022 р. у Комітеті Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування відбулися слухання з теми: «Вплив воєнних дій на довкілля в Україні та його відновлення до природного стану», до яких долучилися, зокрема, науковці НАН України – завідувач відділу геоботаніки та екології Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України (Київ) академік Я. Дідух і директор Інституту морської біології НАН України (Одеса) член-кореспондент НАН України Г. Мінічева.

Академік Я. Дідух наголосив на кількох питаннях і проблемах оцінювання впливу воєнних дій на довкілля, які потребують розв'язання в контексті відшкодування збитків [про це читайте також у статті вченого «Екосистемний підхід до оцінки збитків, завданих воєнними діями», опублікованій у журналі «Вісник Національної академії наук України» (№ 6, 2022)]: «Перше – це проблеми оцінювання екологічних збитків на основі розрахування екосистемних послуг. Має йтися саме про оцінювання екосистемних послуг, а не констатацію факту їх зниження, втрати. Існують різні методики оцінювання екосистемних послуг. Економісти акцентують на оцінюванні того, що виражається у вартісному еквіваленті (вартість запасу деревини в лісі, догляд за лісом, витрати на заготівлю, побічне користування лісовими ресурсами тощо). Екологи оцінюють ці збитки з урахуванням різних екологічних функцій: поглинання вуглецевого газу і виділення кисню, тобто регулювання газового балансу, що важливо в аспекті декарбонізації; впливу екосистем на клімат; ґрунтоутвірної, водорегулювальної функцій; забезпечення трофічних зв'язків; збереження біорізноманіття (наявність рідкісних видів); рекреаційного, бальнеологічного значення тощо.

Наступна проблема – відповідні методики оцінювання збитків розробляються науковцями, котрі можуть отримати свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір чи інший документ, що засвідчує їхню значущість. Та наскільки вони відповідають юридичним нормам? І одна річ – відповідність вимогам на рівні нашої держави, а інша – на міжнародному рівні, у міжнародних судових інстанціях. Для цього саме Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування міг би ініціювати й організувати роботу зі створення таких колективів із залученням відповідних фахівців, зокрема міжнародних експертів, які забезпечили би підготовку юридичних документів відповідного рівня для відшкодування збитків, завданих довкіллю. Якщо цього не зробити – розв'язувати екологічні

проблеми, загоювати рани нам і нашим нащадкам доведеться самотужки, протягом багатьох років.

Інший аспект: війна впливає на довкілля не лише прямо, а й опосередковано, запускаючи каскадні процеси, що можуть проявитися за кілька років і дати дуже великий негативний результат.

Про вплив воєнних дій на морські екосистеми України та шляхи їх відновлення розповіла член-кореспондент НАН України Г. Мінічева – від імені колективу авторів за її участі [інші автори – провідний науковий співробітник відділу екологічної інтеграції біоциклів Інституту морської біології НАН України доктор біологічних наук Ю. Квац, старший науковий співробітник відділу якості водного середовища цього ж інституту доктор біологічних наук М. Сон, провідний науковий співробітник відділу еволюційної морфології Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (Київ) доктор біологічних наук, доцент П. Гольдін, заступник директора з наукової роботи Інституту морської біології НАН України доктор біологічних наук В. Демченко, старший науковий співробітник відділу морфо-функціональної екології водної рослинності цього ж інституту кандидат біологічних наук Є. Соколов, провідний науковий співробітник відділу екологічної інтеграції біоциклів цього інституту кандидат біологічних наук С. Бушуєв]: «Чорне й Азовське моря є одним із субрегіонів європейських морів. Після ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС розпочалася імплементація шести водних директив ЄС, дві з яких – Водна рамкова директива й Морська стратегія – безпосередньо стосуються морських екосистем. Сьогодні Україна перейшла на європейські стандарти оцінювання екологічного стану моря. На національному рівні вже розроблено методологічний інструмент такого оцінювання. Головна мета – досягнення Доброго екологічного стану, і вона лишатиметься актуальною й після Перемоги України, під час повоєнного відновлення.

З початком російської агресії ситуація змінилася – разом зі всією країною почали потерпати й морські екосистеми. Один лиш приклад: 13–14 квітня 2022 р. флагман російського флоту – крейсер “Москва” – був уражений безпосередньо в межах ботанічного заказника загальнодержавного значення “Філофорне поле Зернова”, де зберігаються унікальні біоценози червоної водорості філофори і пов’язаний з нею комплекс червонокнижних мешканців. Затоплення відбулося також на цінній, з погляду біологічного різноманіття, акваторії шельфу.

Одна з великих проблем науково об’єктивного оцінювання стану моря на сьогодні пов’язана з неможливістю виконання державного морського моніторингу, за організацію якого відповідає Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України і європейські стандарти якого були розроблені за підтримки проекту “EMBLAS” (Environmental Monitoring in the Black Sea). Дуже обмеженими були й можливості академічних науковців – вони мали доступ лише на деякі лимани північно-західного Причорномор’я, а

також на незаміновані ділянки Одеського узбережжя (у короткий час дії “зернової угоди”)).

На відміну від польових досліджень, багатий матеріал з розливу нафтопродуктів унаслідок воєнних інцидентів було отримано із супутникових носіїв. Зафіксовано, що нафтова плівка вкрила десятки тисяч квадратних кілометрів морських охоронюваних територій України – включно із зоологічним заказником загальнодержавного значення «Острів Зміїний», ботанічним заказником загальнодержавного значення «Філофорне поле Зернова», Національним природним парком «Білобережжя Святослава», Чорноморським біосферним заповідником НАН України та ін.

Дуже емоційна тема – вплив війни на морських ссавців. В інтернеті з цього приводу багато матеріалів, але, на жаль, чимало й спекуляцій. Тому важливо мати інформацію з перших рук, від науковців. З початком бойових дій справді зафіксовано підвищену кількість викидань мертвих, живих і виснажених тварин. Фахівці з морських ссавців теж мали обмежений доступ до матеріалу, проте вони документували кожен випадок, а біологічний матеріал для аналізу на складному обладнанні надіслано до європейських країн – результати очікуються. Найвищі показники загибелі трьох видів дельфінів в Україні спостерігалися з березня до першої декади липня цього року. Усього за період активних бойових дій у Чорному морі задокументовано загибель 700 дельфінів, 120 із них – в Україні.

Ще один ризик воєнного стану – неконтрольованість і можливість спалахів поширення чужорідних морських організмів. Змінюється структура судноплавства, знижується контроль за баластними водами, зникає тиск на інвазивні види внаслідок зупинення промислового вилову (наприклад, піленгасу й рапанів) та з інших причин, які можуть призвести до зростання біологічного забруднення.

Насамкінець член-кореспондент НАН України Г. Мінічева окреслила шляхи відновлення морських екосистем України, що зазнали воєнного впливу. Ідеться, зокрема, про: оперативну організацію доступу профільних фахівців – під контролем Збройних сил України – на безпечні ділянки моря для відбору емпіричного матеріалу, без чого неможливо обґрунтувати збитки; розроблення методології оцінювання впливу воєнних дій на морські екосистеми з подальшою інтеграцією нового, 12-го Дескриптора «Military Impact» («Військовий вплив») до Програми державного моніторингу прибережних і морських вод Чорного та Азовського морів до 2026 року; Україна має зініціювати включення до Морської стратегії ЄС цього індикатора, що став викликом для одного із субрегіонів європейських морів; для швидкого досягнення Доброго екологічного стану морських екосистем України після війни необхідно широко впроваджувати такі європейські еколого-економічні інструменти, як «Ecosystem Based Management» («Управління на основі екосистемного підходу»), «Marine Spatial Planning» («Морське просторове планування»), «Blue Growth» («Блакитне зростання») та ін.; розширення національної морської мережі України за рахунок

неушкоджених військовими діями ділянок прибережної зони і ветландів (водно-болотних угідь); розроблення програми повоєнного відновлення морських екосистем України для об'єднання фінансових, інституційних та інтелектуальних ресурсів на національному рівні (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 1.12).

***

Науковці Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона виготовляють теплові печі для Збройних сил України.

З настанням осені науковці Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України вирішили допомогти нашим захисникам і забезпечити їх теплом, можливістю підігріти їжу, просушити одяг, приготувати теплі напої та загалом просто передати свою турботу. Саме тому в інституті почали виготовляти та передавати військовослужбовцям печі-буржуйки.

Ініціаторами ідеї стали молоді науковці – завідувач Відділу загальних проблем техніки і технології дугового зварювання кандидат технічних наук Т. Майданчук та науковий співробітник Відділу плазмово-шлакової металургії кандидат технічних наук В. Порохонько.

На виготовлення переносних печей для військовослужбовців молодих науковців надихнув приклад їхніх колег – співробітників Відділу загальних проблем техніки й технології дугового зварювання, які ще у 2014 р. виготовляли та передавали буржуйки для потреб бійців АТО. Група науковців під керівництвом провідного інженера-технолога С. Резніка робили буржуйки, які працюють за принципом Булер'яна. Такі печі призначено для стаціонарних приміщень і можуть обігріти площу до 60 кв. м.

Перші дев'ять буржуйок молоді науковці зробили зі старих матеріалів і буквально всього, що було під рукою. Через волонтерів їх передали військовослужбовцям. Далі від військових надійшов запит на більш мобільні, переносні пічки. На звернення наших захисників науковці оперативно відреагували. З матеріалами для буржуйок допомогли волонтери. Також понад 70 тис. грн на матеріали зібрали співробітники Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона. На ці кошти закупили профільні та круглі труби, швелери, відрізні круги, оцинковані листи (для виготовлення димарів) і виконали лазерну порізку заготовок. Точне лазерне різання полегшило та пришвидшило процес виготовлення буржуйок для армії.

Нині в команді ентузіастів понад 10 співробітників інституту. Вони займаються підготовкою матеріалу, виготовленням деталей пічок і зварювальними роботами. Кожного дня вони працюють по 4–5 год. Роблять вони це безкоштовно, у вільний від роботи час, використовують обладнання, яке є в інституті. Додатково обладнання надав і Дослідний завод зварювального устаткування ІЕЗ ім. Є. О. Патона. Відключення електроенергії ще більше ускладнює їхню роботу, тому молоді науковці-зварювальники працюють уже із 6:00.

Буржуйки, які виготовляють в Інституті електрозварювання, – тривалого горіння, піролізного типу. Вони здатні обігрівати приміщення набагато довше, що робить їх економічно вигідним джерелом тепла. Також серед їхніх переваг – компактність і мобільність. Вони досить прості та зручні в користуванні, швидко нагріваються, мають високу тепловіддачу, обігрівають площу 25 кв. м. Кожна пічка укомплектована димарем.

Наразі науковці виготовили близько 100 буржуйок та передали їх військовослужбовцям, які перебувають на найгарячіших позиціях на сході та півдні нашої держави, а також бійцям територіальної оборони Києва.

Крім того, в інституті виготовили близько 100 саперних «кішок», які використовуються для зняття розтяжок і розмінування.

З настанням холодів кількість звернень від наших захисників про потребу в буржуйках істотно збільшилася. Проте, на жаль, на сьогодні весь матеріал та зібрані волонтерами й співробітниками інституту кошти вже використано. Для подальшої роботи команді бракує як матеріалів (листовий метал, круглі та профільні труби, зварювальні матеріалів тощо), так і коштів (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 30.11*).

Міжнародне співробітництво у галузі освіти і науки

Видавництво «Springer» опублікувало новий том колективної монографії «Power Systems Research and Operation. Selected Problems II».

Монографія вийшла під редакцією вчених Інституту електродинаміки НАН України, Інституту загальної енергетики НАН України та Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського»

Монографія присвячена проблемам у сфері функціонування енергосистем, оптимізації режимів роботи об'єктів електроенергетики та систем керування ними, інформаційно-вимірювальних систем і метрологічного забезпечення в електроенергетиці, забезпечення функціонування електроенергетичної системи в умовах конкурентного ринку електроенергії. У книзі також розглядаються сучасні проблеми забезпечення експлуатаційної надійності й безпеки об'єктів об'єднаної енергосистеми України у сферах автоматизації систем розподілу, прогнозування й оптимізації енергетичних процесів на сонячних електростанціях, гідроелектростанціях та інших установках, рішення для інтелектуальних систем моніторингу. Наведені в цьому виданні результати досліджень дають змогу підвищити надійність і ефективність функціонування енергетичних об'єктів і забезпечити стійкість енергосистем, запровадити ефективні методи й засоби прогнозування електропостачання, оптимізувати енергосистеми з урахуванням обмежень сучасних ринків електроенергії та загалом сприяють зміцненню енергетичної безпеки країни.

Серед авторів розділів монографії – академіки О. Кириленко та М. Кулик і члени-кореспонденти НАН України В. Бабак та Б. Басок.

Редакторами монографії стали науковці Інституту електродинаміки НАН України (академік О. Кириленко, доктор технічних наук І. Блінов, доктор технічних наук Є. Зайцев), Інституту загальної енергетики НАН України (кандидат технічних наук А. Запорожець) і Навчально-наукового інституту енергозбереження та енергоменеджменту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського» (доктор технічних наук С. Денисюк і кандидат технічних наук Д. Дерев'янку).

Книга призначена для науковців, інженерів, а також викладачів і аспірантів закладів вищої освіти й наукових установ, що займаються проблемами експлуатації, керування, діагностики та моніторингу об'єднаної енергосистеми, енергетичного обладнання тощо (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 3.12).

***

Київський університет права НАН України підписав меморандум про співпрацю з Європейським інститутом безперервної освіти (Словаччина).

У стінах Рівненського інституту Київського університету права (КУП) НАН України ректор університету професор Ю. Бошицький та президент Європейського інституту безперервної освіти (Словаччина) доктор, професор Й. Затько підписали меморандум про співпрацю між очолюваними ними закладами.

У КУП НАН України вважають за конче необхідне, попри всі труднощі сьогодення, докладати максимальних зусиль для забезпечення молоді якісними освітніми послугами в галузі юриспруденції, що потребує поглиблення співпраці з партнерами з Європейського Союзу. Підписання згаданого меморандуму стало закономірним продовженням багаторічної плідної взаємодії між КУП НАН України та Європейським інститутом безперервної освіти. Варто також зазначити, що доктор, професор Й. Затько разом зі своїми співвітчизниками постійно надають українцям гуманітарну допомогу та приймають українських біженців у Словаччині.

Крім викладачів і студентів українського університету, на заході були присутні директор Департаменту освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації П. Коржевський, котрий наголосив на потребі області у фахових правниках, спільних міжнародних наукових заходах, обміні досвідом, підвищенні кваліфікації науково-педагогічних працівників і мобільності студентів, а також інші відомі в регіоні діячі – депутат Рівненської міської ради, міський голова Рівного у 2008–2020 рр. В. Хомко, голова Комісії з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності Нотаріальної палати України І. Бернацька, директорка Рівненської обласної наукової бібліотеки В. Ярощук, проректор з виховної роботи

Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. Степана Дем'янчука Н. Терновик, представники обласного музею та громадських організацій.

Під час підписання меморандуму професор Ю. Бошицький представив нового директора Рівненського інституту КУП НАН України І. Ветрова – авторитетного в місті й області кадрового освітянина, котрий протягом багатьох років очолював Департамент освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації.

На завершення КУП НАН України та Європейський інститут безперервної освіти висловили сподівання на продовження тісної співпраці в межах реалізації положень підписаного меморандуму, а професор Й. Затько подарував університетові Державний прапор Словаччини (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 1.12).*

***

Довгострокова програма підтримки українських науково-дослідницьких груп від Польської академії наук

Польська академія наук у співпраці з міжнародними партнерами оголошують довгострокову програму підтримки українських науково-дослідницьких груп. Програма має на меті грантову підтримку проєктів науково-дослідницьких колективів на чолі з українським керівником. Провідний український дослідник, який керуватиме групою у складі п'яти науковців, проводитиме дослідження в одному з інститутів Польської академії наук і матиме можливість формувати свої дослідницькі команди. Члени дослідницької групи можуть виконувати свої наукові завдання в Україні.

Термін реалізації проєктів – до трьох років із фінансуванням до 200 тис. дол. на рік.

Заявки на конкурс можуть подавати науковці, що мають українське громадянство, та вчені, які працювали в українських наукових установах станом на початок війни 24 лютого цього року. Граничний термін подання заявок 16 січня 2023 р. З детальними умовами конкурсу можна ознайомитись на сайті Польської академії наук (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 8.12).*

***

Під патронатом ЮНЕСКО 29 листопада 2022 р. у Києві відбувся міжнародний симпозіум «Наука України в умовах сучасних викликів і загроз: проблеми та пріоритети розвитку» (подія проходила в змішаному форматі – офлайн і онлайн). Захід організований у межах серії щорічних міжнародних науково-практичних конференцій, що проходять під загальною назвою «Наука – в життя» та присвячених пам'яті академіка НАН України Б. Патона. На продовження цієї традиції під час

цьогорічного симпозиуму розглядалися питання розвитку науки у вкрай несприятливих умовах, що загострилися через повномасштабну російську агресію. Організатор заходу – Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України.

Для участі в симпозиумі було запрошено українських та іноземних науковців і організаторів науки, керівників національних галузевих академій наук та інших наукових об'єднань, представників урядових і громадських організацій, ЮНЕСКО, Європейської Комісії та інших міжнародних організацій, що займаються проблемами розвитку науки, поширення й використання її результатів.

Симпозиум відкрив президент Національної академії наук України академік НАН України А. Загородній. Він оголосив учасникам заходу привітання від Президента України В. Зеленського, у якому висловлено побажання до всієї української наукової спільноти зробити якнайбільше не лише для подолання негативних наслідків війни, а й для розвитку нашої держави.

На симпозиумі обговорювалися такі питання:

- наука як перевірений практикою інструмент виходу суспільства з будь-яких екстремальних ситуацій та криз;
- проблеми функціонування національної науки в умовах сьогodнішніх викликів та загроз і можливості їх подолання;
- особливості державної підтримки науки в кризових умовах: європейський досвід та українські реалії;
- шляхи відновлення кадрового потенціалу науки України і можливості входу у глобальні тенденції в галузі людського капіталу;
- НАН України в умовах воєнного стану: пошук шляхів оптимізації діяльності на основі власного та світового досвіду;
- відкрита наука й відкрита освіта – найкращий засіб ефективної співпраці та подолання кризових явищ у науковій і освітній сферах України.

У вступному слові президент НАН України торкнувся основних проблем української науки в період воєнного стану, а саме – забезпечення науковими кадрами, відновлення наукової інфраструктури, зруйнованої та пошкодженої внаслідок війни, та її оновлення, скорочення бюджетного фінансування наукових установ.

Віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України В. Богданов докладно ознайомив учасників симпозиуму з кадровими втратами й матеріальними збитками академії, спричиненими російською воєнною агресією, а також розповів про значну міжнародну підтримку й допомогу, що надається як українським ученим, котрі вимушено виїхали з України після початку війни, так і науковцям академії, які в нелегких умовах продовжують працювати в Україні. Академік В. Богданов також приділив значну увагу питанню пошуку оптимальної стратегії розвитку НАН України в умовах сучасних викликів, наголосивши на пріоритетності завдань

збереження кадрового потенціалу академії та його розвитку в повоєнний період, відбудови інфраструктури наукових установ, оновлення лабораторної бази, розвитку міжнародної співпраці, підтримки досліджень, важливих для безпеки й оборони країни та розвитку стратегічних галузей економіки, а також активізації участі науковців НАН України у підготовці пропозицій щодо заходів із відновлення й розвитку України, пріоритетних реформ, стратегічних ініціатив і проєктів рішень.

Президент Національної академії педагогічних наук (НАПН) України академік НАН України і НАПН України В. Кремень, президент Національної академії медичних наук (НАМН) України академік НАН України та НАМН України В. Цимбалюк і виконувач обов'язків президента Національної академії правових наук (НАПрН) України академік НАПрН України В. Журавель у своїх доповідях зосередилися на проблемах і найважливіших напрямках діяльності українських національних галузевих академій наук в умовах воєнного стану.

Президент Національної академії наук Грузії академік Г. Квеситадзе присвятив свою доповідь актуальному для України питанню біотехнологій очищення ґрунтів, забруднених вибуховими речовинами.

Президент Академії наук Молдови академік АН Молдови І. Тігіняну висвітлив проблеми та шляхи розвитку молдовської національної науки в екстремальних умовах пандемії COVID-19.

Виконавчий директор Інституту систем управління Міністерства науки і освіти Республіки Азербайджан член-кореспондент Національної академії наук Азербайджану А. Садигов розповів про роль науки в подоланні ключових причин конфліктів.

Група відомих американських дослідників, які входять до складу Робочої групи з відновлення науки і техніки, освіти та технологій в Україні (RESET Ukraine, США), – Р. Колвелл, Г. Шер і К. Кемпбелл – у межах симпозіуму провели інформаційний брифінг стосовно результатів організованого національними академіями науки, техніки та медицини США міжнародного семінару з відновлення досліджень, освіти та інновацій в Україні (захід тривав 21–23 вересня 2022 р.).

Значний інтерес викликала доповідь члена Президії Національної академії наук України, академіка-секретаря Відділення економіки НАН України, директорки Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України академіка НАН України Е. Лібанової, котра розповіла про соціальні й демографічні наслідки російської агресії проти України.

Загалом на пленарному засіданні виступило 19 учасників симпозіуму, серед яких – представники наукових установ НАН України й університетів. З використанням платформи ZOOM до заходу долучилися науковці з Азербайджану, Грузії, Китаю, Литви, Молдови, США й України.

За підсумками симпозіуму традиційно ухвалено резолюцію, яку буде оприлюднено на вебсайті НАН України. Планується також підготувати

збірник виступів учасників симпозіуму (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 30.11).

Наукові видання НАН України

Вийшов друком черговий випуск всеукраїнської газети для науковців та освітян «Світ» [№ 43–44 (1223–1224) за листопад 2022 р.]

У номері:

I шпальта – авторська колонка головного редактора газети «Світ» Л. Остролуцької «Без науки немає перемог ані на полі бою, ані в мирному житті». Автор акцентує увагу читачів на тому, що Національна академія наук України, попри безперервні дискусії щодо змін і реформ та вкрай недостатнє фінансування, продукує нові знання, бере участь у світових дослідженнях разом із найрозвиненішими країнами й академіями світу і робить свій внесок у зміцнення обороноздатності держави;

II шпальта – хроніки українського спротиву «Війна. Вистояти і перемогти» (2–15 листопада 2022 р.);

III шпальта – стаття Л. Остролуцької «Мова – наш хліб насущний на щодень» (про засідання Президії НАН України з нагоди Дня української писемності та мови і виступи президента НАН України академіка А. Загороднього, директора Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України члена-кореспондента НАН України Б. Ажнюка і директора Інституту української мови НАН України доктора філологічних наук, професора П. Гриценка);

IV шпальта – стаття журналіста Д. Шулікіна «Зберегти водень і вдосконалити паливні комірочки». Повідомляється про результати досліджень науковців Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України за напрямом розроблення нових функціональних матеріалів для потреб водневої енергетики (за науковою доповіддю завідувача відділу водневих технологій та матеріалів альтернативної енергетики члена-кореспондента НАН України І. Завалія на одному з нещодавніх засідань Президії НАН України);

V шпальта – стаття журналістки С. Галати «Лікування опіків: винахід, який може рятувати життя». Описуються клітинні біотехнології з розроблення нових еквівалентів дерми для лікування масивних опіків, створені в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України (за науковою доповіддю завідувачки відділу генетики людини цього Інституту доктора біологічних наук Л. Лукаш на одному з нещодавніх засідань Президії НАН України);

VI шпальта – стаття члена Президії НАН України, академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України академіка В. Локтева «Жодні зміни неможливі, якщо їм опирається більшість» – про стан науки в Україні та пропозиції щодо її подальшого розвитку;

VII шпальта – стаття Т. Карлаш і Л. Остролуцької «Європейський вектор українознавчої науки». Автори наголошують на проблемах, що постали перед гуманітаріями під час широкомасштабної російсько-української війни (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Українознавство в системі національної освіти, науки, гуманітарної політики держави», яка відбулась у Науково-дослідному інституті українознавства Міністерства освіти і науки України); розповідь про діалог академіка НАН України В. Семиноженка (ведучого програми «Про науку. Компетентно» на ютуб-каналі НАН України) і президента Національної академії медичних наук України академіка НАН України та НАМН України В. Цимбалюка «Компетентно про медицину»; розповідь про діалог академіка НАН України В. Семиноженка і віцепрезидента НАН України, голови Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України академіка НАН України С. Пирожкова «Керівництво держави не завжди дослухалось до науки»;

VIII шпальта – стаття члена Міжнародної федерації журналістів О. Федорова «Відчуття війни і майбутньої перемоги» – про підтримку українців у Парижі й тамтешній інтерес до української історії та культури; стаття журналіста О. Листопада «Найстаріша яблуня Києва росте біля Київської політехніки» – про нещодавно оголошену ботанічною пам'яткою природи місцевого значення «Райську яблуню», що росте біля першого корпусу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 30.11*).

Нагороди та відзнаки

Стали відомі імена лауреатів Національної премії України імені Бориса Патона 2022 року.

Указом Президента України В. Зеленського № 808/2022 від 30 листопада 2022 р. на підставі подання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки присуджено Національну премію України імені Бориса Патона 2022 року.

Лауреатами Премії у складі авторського колективу за роботу «Створення органічних сполук для сучасної медицини – важливої складової безпеки та обороноздатності України» стали двоє науковців Національної академії наук України:

– завідувач відділу Інституту органічної хімії НАН України доктор хімічних наук Д. Волочнюк,

– виконувач обов'язків заступника директора Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України доктор хімічних наук С. Колотілов (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 1.12*).

***

Вітаємо лауреатів премій Президента України для молодих вчених 2022 року.

Указом Президента України В. Зеленського № 809/2022 від 30 листопада 2022 р. на підставі подання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки оголошено лауреатів премій Президента України для молодих вчених 2022 року. До складу авторських колективів премійованих робіт ввійшли науковці Національної академії наук України. Нагороди, зокрема, присуджено:

– *за роботу* «Екстремальні проблеми і алгебраїчно-аналітичні методи комплексного та гіперкомплексного аналізу»:

Денезі І. В. – докторові фізико-математичних наук, старшому науковому співробітникові Інституту математики НАН України;

Шпаківському В. С. – докторові фізико-математичних наук, старшому науковому співробітникові Інституту математики НАН України;

Заболотному Я. В. – кандидатів фізико-математичних наук, старшому науковому співробітникові Інституту математики НАН України;

Кліщуку Б. А. – кандидатів фізико-математичних наук, старшому науковому співробітникові Інституту математики НАН України;

– *за роботу* «Магنون-магنونні та магنون-фононні процеси в елементах магнітоелектроніки та магнітокалоріки»:

Вербі Р. В. – докторові фізико-математичних наук, завідувачеві відділу Інституту магнетизму НАН України та МОН України;

Косогор А. О. – докторові фізико-математичних наук, виконувачеві обов'язків завідувача лабораторії Інституту магнетизму НАН України та МОН України;

Сободянюку Д. В. – кандидатів фізико-математичних наук, старшому науковому співробітникові Інституту магнетизму НАН України та МОН України;

– *за роботу* «Електромеханічні системи підвищеної енергоефективності для об'єктів промисловості та транспорту»:

Шихненко М. О. – кандидатів технічних наук, науковому співробітникові Інституту електродинаміки НАН України;

Рижкову О. М. – докторові філософії, науковому співробітникові Інституту електродинаміки НАН України;

– *за роботу* «Наукові основи вибору сталей для сірководневих середовищ та розроблення методів їх протикорозійного захисту»:

Галайчак С. А. – кандидатів технічних наук, науковому співробітникові Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України;

Дацку Б. М. – кандидатів технічних наук, науковому співробітникові Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України;

– *за роботу* «Концептуальні основи вибору хімічного складу сталі для залізничних коліс з підвищеною стійкістю»:

Кононенко Г. А. – докторові технічних наук, вченому секретареві Інституту чорної металургії ім. З. І. Некрасова НАН України;

Снігурі І. Р. – кандидатів технічних наук, науковому співробітникові Інституту чорної металургії ім. З. І. Некрасова НАН України;

Подольському Р. В. – молодшому науковому співробітникові Інституту чорної металургії ім. З. І. Некрасова НАН України;

– *за роботу* «Матеріали і технології для адитивного формування і зварювання полімерних виробів»:

Масючок О. П. – кандидатів технічних наук, науковому співробітникові Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України;

Коліснику Р. В. – докторові філософії, науковому співробітникові Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України;

– *за роботу* «Низьковимірні напівпровідникові металооксиди для газової сенсорики»:

Бовгирі Р. В. – кандидатів фізико-математичних наук, старшому науковому співробітникові Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України;

Савці С. С. – кандидатів фізико-математичних наук, науковому співробітникові Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України;

Венгрину Ю. І. – кандидатів фізико-математичних наук, молодшому науковому співробітникові Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України;

– *за роботу* «Розробка наукових засад виробництва і використання нанорідин для підвищення безпеки енергетичного обладнання»:

Комишу Д. В. – кандидатів технічних наук, науковому співробітникові Інституту газу НАН України;

– *за роботу* «Електромагнітні методи при вивченні рудопроявів корисних копалин»:

Кушніру А. М. – докторові геологічних наук, старшому науковому співробітникові Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України;

– *за роботу* «Створення нових поліфункціональних каталізаторів процесів “зеленої хімії” для отримання органічних продуктів з відновлювальної сировини»:

Жоху О. О. – кандидатів хімічних наук, старшому науковому співробітникові Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України;

Ларіній О. В. – кандидатів хімічних наук, старшому науковому співробітникові Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України;

Валігурі К. В. – докторові філософії, науковому співробітникові Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України;

Пертко О. П. – кандидатів хімічних наук, науковому співробітникові Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії ім. В. П. Кухаря НАН України;

– *за роботу* «Синтез та дослідження неорганічних і органо-неорганічних матеріалів для систем перетворення та зберігання енергії»:

Плутенко Т. О. – кандидатів хімічних наук, науковому співробітникові Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України;

Торчинюк П. В. – докторів філософії, науковому співробітникові Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України;

– *за роботу* «Мікробні технології для біоремедіації та підвищення продуктивності агроecosystem»:

Златогурській М. А. – кандидатів біологічних наук, науковому співробітникові Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України;

Лободі М. І. – докторів філософії, молодшому науковому співробітникові Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України;

Гаврилук О. А. – аспірантові Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України;

Дімовій М. І. – аспірантові Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України;

– *за роботу* «Формування стійких урбоекосystem з автохтонних та алохтонних деревних рослин»:

Порохнявій О. Л. – кандидатів біологічних наук, старшому науковому співробітникові Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України;

Тарабун М. О. – кандидатів біологічних наук, науковому співробітникові Державного дендрологічного парку «Тростянець» НАН України;

– *за роботу* «Міграційна активність населення України: соціально-економічні виклики та механізми регулювання»:

Біль М. М. – докторів економічних наук, старшому науковому співробітникові Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього Національної академії наук України»;

Баранюк І. Є. – кандидатів економічних наук, науковому співробітникові Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього Національної академії наук України» (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2022. – 1.12).

До уваги держслужбовця

Т. Гришина, мол. наук. співроб. відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ

Міжнародна допомога Україні під час війни (військова, гуманітарна, фінансова, енергетична)

Анотований бібліографічний список (24.02.2022–30.06.2022)

До бібліографічного списку увійшли електронні джерела, які інформують про військову, гуманітарну, фінансову, енергетичну допомогу Україні від міжнародної спільноти в перші чотири місяці воєнної агресії Російської Федерації проти України, опубліковані на вебсайтах Верховної Ради України, Міністерства оборони України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства фінансів України, Міністерства енергетики України. Бібліографічні записи систематизовано за хронологією.

Верховна Рада України

Публікації

1. Звернення Голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука до народів світу [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 25.02.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/220015.html>.

У зверненні йдеться про потребу нашої держави у практичній підтримці від міжнародного співтовариства у вигляді допомоги озброєнням і технікою, підтримання стабільності економіки та фінансового сектору у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну.

2. Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародного комітету Червоного Хреста, Європейського парламенту, міжнародних організацій та їх парламентських асамблей, парламентів та урядів іноземних держав щодо термінової необхідності забезпечення захисту цивільного населення України від збройних нападів російських загарбників : Постанова Верховної Ради України від 03.03.2022 р. № 2104-ІХд. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2104-20#Text>.

Про вжиття всіх необхідних заходів щодо негайного запровадження безпольотної зони над територією України для захисту цивільного населення, об'єктів світової культурної спадщини, критичної інфраструктури, атомних електростанцій, інших об'єктів та невідкладного відкриття гуманітарних (зелених) коридорів для безпечної евакуації

жінок, дітей, літніх людей та осіб з обмеженими можливостями та гарантування їхньої безпеки.

3. Климпуш-Цинцадзе І. Україна потребує європейське членство, військову, гуманітарну допомогу та санкційний тиск на РФ : [промова] [Електронний ресурс] / Іванна Климпуш-Цинцадзе // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 10.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220336.html>.

Про онлайн-зустріч членів Комітету з питань інтеграції України до ЄС із колегами з Комітету закордонних справ та Європейського Союзу Сенату Республіки Польща, під час якої голова Комітету І. Климпуш-Цинцадзе подякувала обом палатам Парламенту Польщі та Уряду Польщі за чітку позицію щодо підтримки України, санкційну політику проти РФ, за гуманітарну та військову допомогу Україні. Віцемаршалек Сенату Польщі М. Камінський поінформував учасників зустрічі про ухвалення резолюції щодо підтримки членства України в ЄС та подання проєктів законів, що стосуються надання дозволу полякам брати участь у війні України проти навали Росії; спрощення закупівель нелетального озброєння (касок та бронежилетів); допомоги підприємцям, які підтримують українських біженців у Польщі.

4. Звернення Комітету Верховної Ради України з прав людини до Міжнародного Комітету Червоного Хреста, Верховного Комісара ООН з прав людини, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 12.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220378.html>.

У зверненні йдеться про порушення Російською Федерацією норм міжнародного гуманітарного права, у тому числі Женевської конвенції від 12 серпня 1949 р. та додаткових протоколів до неї, які гарантують захист цивільного населення під час війни; термінове вжиття всіх необхідних дій щодо відкриття на території України безпечних гуманітарних коридорів для евакуації цивільного населення з населених пунктів, що зазнають постійних обстрілів з боку РФ, гарантування безпеки під час евакуації та ін.

5. До уваги осіб, які виїхали або планують виїхати з України у зв'язку з війною Росії проти України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 17.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220612.html>.

Про надання допомоги місцевою владою країн-членів ЄС біженцям з України.

6. При Верховній Раді України створено Благодійний фонд «Слава Україні» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 22.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220752.html>.

Про координацію командою фонду міжнародної гуманітарної допомоги.

7. Верховна Рада звертається до міжнародної спільноти із закликом покласти край середньовічному звірству в центрі Європи, яке чинить рф [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту

України. – Дата публ.: 24.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/220848.html>.

Про Постанову № 7188 щодо Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейської Комісії, Європейського Парламенту, інших міжнародних організацій та їх парламентських асамблей, парламентів та урядів держав-членів Європейського Союзу та НАТО, парламентів та урядів демократичних держав світу щодо необхідності вжиття додаткових спільних заходів для припинення агресії Російської Федерації проти України та запобігання розширенню цієї агресії на інші країни у Європі.

8. Співкері парламентів України та країн Балтії підписали спільну заяву щодо російської війни в Україні [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 24.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/220836.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука зі спікерами Сейму Латвійської Республіки І. Мурнієце, Сейму Литовської Республіки В. Чміліте-Нільсен та Головою Рійгікогу Естонської Республіки Ю. Ратасом, під час якої підписано спільну заяву щодо прискорення членства України в ЄС, підтримки політики відкритих дверей НАТО, створення забороненої для польотів зони над Україною, введення повного торгового ембарго проти Росії, збільшення постачання зброї, необхідної Україні для перемоги у війні, неминучого покарання кремлівського режиму за розпочату війну проти України, майбутньої відбудови та відновлення економіки України.

9. Допомога міжнародних фінансових установ надзвичайно важлива для України, – зазначають у Комітеті з питань економічного розвитку [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 26.03.2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220958.html>.

Про запровадження Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Європейським банком реконструкції і розвитку пакетів фінансової допомоги для зменшення негативних наслідків для економіки України.

10. Комітет з питань прав людини підтримує надання Україні всеосяжної міжнародної допомоги [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 27.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220986.html>.

Про саміти НАТО та ЄС, які відбулися в Брюсселі 24 березня і були присвячені проблемам, з якими стикнувся світ внаслідок розпочатої Росією війни проти України. Під час зустрічей учасники виробили спільне рішення щодо надання військової підтримки Україні, включно з протитанковими, протиповітряними системами та безпілотниками, допомогою з кібербезпекою, обладнанням для захисту від хімічної та біологічної зброї, радіологічної («брудна бомба») та ядерної загроз.

11. Руслан Стефанчук подякував Парламенту Канади за ухвалене рішення про безвіз для України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 30.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221090.html>.

Про схвальний відгук Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука на рішення парламенту Канади щодо запровадження безвізового режиму для України.

12. Перший заступник Голови Верховної Ради України Олександр Корнієнко зустрівся з Головою Палати депутатів Парламенту Чеської Республіки Маркетой Пекаровою Адамовою [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 31.03.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221120.html>.

Про робочу зустріч парламентаріїв від України та Чехії, під час якої українською стороною було висловлено вдячність Чеській Республіці за гуманітарну допомогу, постачання зброї та за підтримку кандидатури України щодо вступу в ЄС.

13. Стефанчук Р. Рішення ЄС виділити 1 млрд євро на летальну та нелетальну зброю для українських військових – збільшує нашу здатність протистояти агресору [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 01.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221220.html>.

Про зустріч спікера парламенту України з Президенткою Європейського Парламенту Р. Мецолою під час її візиту до Києва. Під час зустрічі Р. Стефанчук подякував за можливість виступити на надзвичайній сесії Європарламенту 1 березня разом із Президентом В. Зеленським та звернувся до Європейського Парламенту з проханням продовжувати і посилювати санкційний тиск на Російську Федерацію, закликав держави-члени ЄС прискорити надання оборонної зброї для України.

14. У Копенгагені (Королівство Данія) відбулося засідання Бюро Парламентської Асамблеї ОБСЄ [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 05.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221399.html>.

Про участь представників України в засіданні Бюро Парламентської Асамблеї ОБСЄ, під час якого було розглянуто питання порушення РФ міжнародного права, воєнні злочини та злочини проти людяності РФ в Україні, проблеми європейської безпеки, забезпечення дотримання прав людини під час збройної агресії та прав біженців. Розпочато процедуру розгляду змін до правил асамблеї, які дадуть змогу призупинити членство РФ у ПА ОБСЄ.

15. Руслан Стефанчук та ініціатор міжпарламентської мережі U4U Андрюс Кубіліус підписали «Декларацію єдності заради європейської України» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 08.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221529.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з депутатами Європарламенту та парламентів держав-членів ЄС під час якої було узгоджено найбільш

важливі питання пов'язані з підтримкою України, зокрема економічна та військова допомога, питання санкцій, сприяння членству Україні в ЄС. Р. Стефанчук підкреслив, що з усіх питань є повна підтримка європейських колег. За підсумками зустрічі було підписано «Декларацію єдності заради європейської України».

16. Кондратюк О. Президент США Джо Байден увів в дію додаткові санкції щодо росії та білорусі [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 09.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221547.html>.

Про повідомлення заступниці Голови Верховної Ради України О. Кондратюк щодо підписання президентом США законів, які вводять додаткові санкції проти Росії та Білорусі та забороняють імпорту енергоносіїв із Російської Федерації до США.

17. Стефанчук Р. Вдячний Литві за чітку й послідовну позицію на підтримку України з першого дня війни [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 11.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221630.html>.

Про зустріч Голови Верховної Ради України з прем'єр-міністеркою Литовської Республіки І. Шімоніте, під час якої Р. Стефанчук висловив вдячність за підтримку України та зазначив, що в пріоритеті залишаються посилення санкційного тиску на РФ, надання військової, політичної й економічної підтримки, сприяння євроінтеграції України.

18. Стефанчук Р. Співкері парламентів Чехії та Польщі дізналися глибину цивілізаційного падіння кожного російського військового [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 14.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221774.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з головою Сенату Парламенту Чеської Республіки М. Вистрчілом і маршалком Сенату Республіки Польща Т. Гродзьким, під час якої учасники обговорили питання відбудови України, план Маршалла та входження України до ЄС. Т. Гродзький, зокрема зазначив, що Польща готова вжити всіх заходів для забезпечення України зброєю, ввести дієві санкції проти Росії, прихистити біженців, допомогти у відбудові України після її перемоги.

19. Кондратюк О. Саміт жінок-спікерок має дати відповіді на питання, які заходи допомоги українцям вживаються в різних країнах Євросоюзу та що ще необхідно зробити [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 20.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221949.html>.

Про участь заступниці Голови Парламенту України О. Кондратюк у саміті жінок-спікерів парламентів Євросоюзу, мета якого – організувати допомогу українським жінкам та дітям, які знайшли тимчасовий захист від російського вторгнення в країнах ЄС.

20. Руслан Стефанчук зустрівся з Головою Європейської Ради Шарлем Мішелем [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц.

вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 20.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/221971.html>.

Про зустріч Голови Верховної Ради України з Головою Європейської Ради для обговорення кроків з протидії злочинним діям Кремля. Під час зустрічі Р. Стефанчук подякував Ш. Мішелю за надання оборонної зброї для України та виділення 1,5 млрд євро на летальну та нелетальну зброю для українських військових.

21. Стефанчук Р. Депутати Європейського Парламенту підтримують прискорення вступу України до ЄС [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 21.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222077.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з євродепутатами: Г. Вергофстадтом із Бельгії, Л. Гарікано з Іспанії, П. Ауштрявічюсом із Литви та Р. Стругаріу з Румунії, під час якої Голова Парламенту України зазначив, що євродепутати підтримують прискорення вступу України до Європейського Союзу, посилення санкцій проти Росії та притягнення винних за скоєні воєнні злочини до відповідальності.

22. Стефанчук Р. Румуни, які підтримують Україну й боротьбу Українського народу за демократичні цінності, – це друзі українців назавжди [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 26.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222200.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з делегацією парламентаріїв Румунії на чолі з прем'єр-міністром Н.-І. Чуке, під час якої сторони обговорили питання подальшої військової допомоги Україні, економічну безпеку та післявоєнну реконструкцію України. Спікер парламенту України додав, що Румунія підтримує санкційний тиск на РФ, надає гуманітарну допомогу Україні, допомагає українцям, які знайшли тимчасовий притулок у Румунії.

23. Стефанчук Р. П'ять напрямків підтримки України формують кулак, який має здолати російську федерацію [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 27.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222218.html>.

Про брифінг Голови Верховної Ради України зі спікерами парламентів Північної Македонії, Швейцарії та Румунії, під час якого було окреслено п'ять основних напрямів допомоги Україні від країн світу, зокрема підтримання санкційної політики проти РФ, економічна і фінансова допомога для нашої країни, підтримка євроінтеграційної перспективи України, військова допомога та побудова спільного плану відбудови України.

24. Стефанчук Р. Ми гостро потребуємо додаткової оборонної допомоги та розраховуємо на подальшу підтримку шведського парламенту [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц.

вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 28.04.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222242.html>.

Про відеоконференцію голови парламенту України Р. Стефанчука та спікера Риксдагу Швеції А. Норлена, під час якої учасники обговорили гуманітарні, економічні, безпекові потреби України. Р. Стефанчук висловив вдячність за ухвалення шведським парламентом позитивного висновку щодо заявки України на членство в ЄС та за надання двох пакетів оборонної допомоги Україні.

25. Стефанчук Р. США підтримує нас не лише допомогою у військовій сфері, а на всіх фронтах і кожне ухвалене рішення на користь України – це куля в сторону ворога [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 01.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222301.html>.

Про зустріч Президента України В. Зеленського, Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука, представників українського уряду зі спікером Палати представників Конгресу США Н. Пелосі у Києві, під час якої Р. Стефанчук подякував Н. Пелосі за підтримку ленд-лізу для України та зауважив, що США підтримує Україну не лише допомогою у військовій сфері, а й на всіх фронтах.

26. Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон звернувся до Верховної Ради України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 03.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222455.html>.

Про виступ Б. Джонсона у Верховній Раді України, під час якого він висловив переконання у перемозі України над РФ та зазначив, що уряд Великої Британії запровадив новий пакет підтримки для України, що складає 300 мільйонів фунтів, а також запевнив, що його країна завжди підтримуватиме незалежність і суверенність України.

27. Глобальна мережа парламентаріїв «Об'єднані для України» узгодили спільну заяву після зустрічі з Головою Парламенту [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 06.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222579.html>.

Про зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука, членів уряду, військових із членами глобальної мережі парламентаріїв «Об'єднані для України» (U4U) та узгодження за результатами зустрічі спільної заяви, у якій закликали до збільшення поставок озброєння Україні, створення міжнародного трибуналу щодо воєнних злочинів РФ проти України, збільшення санкцій проти РФ та її правлячого режиму, створення європейського плану відбудови України, підтримки на рівні ЄС європейських компаній, які мають торговельні відносини з Україною.

28. Стефанчук Р. Литва, Латвія та Естонія є справжніми адвокатами України [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 06.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222581.html>.

Про робочу зустріч спікера парламенту України Р. Стефанчука з міністрами закордонних справ Литви – Г. Ландсбергісом, Естонії – Є.-М. Лійметс та Латвії – Е. Рінкевичсом, під час якої він подякував парламентам і урядам балтійських країн за

фінансову, військову, гуманітарну допомогу, зокрема за надання притулку українцям, які вимушено втікали від війни. Представники іноземної делегації запевнили, що сприятимуть у питаннях вступу України до ЄС, притягненні винних за скоєні в Україні злочини до юридичної відповідальності, відбудові України тощо.

29. У Парламенті відбулася зустріч Першого заступника Голови Верховної Ради України Олександра Корнієнка, голів Комітетів з делегацією депутатів парламентів держав-членів ЄС (GLOBSEC) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 06.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222555.html>.

Про зустріч українських та європейських парламентарів, під час якої О. Корнієнко подякував європейським колегам за всебічну підтримку. Зі свого боку Президент GLOBSEC Р. Вааш запевнив, що міжнародна група під егідою GLOBSEC допомагатиме Україні в офіційному приєднанні до Європи та повідомив, що GLOBSEC готує на 2–4 червня велику конференцію в Братиславі для мобілізації військової, гуманітарної, економічно-фінансової підтримки України.

30. Стефанчук Р. Переконалий, що об'єднання всього світу навколо України прискорює дату нашої перемоги [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 08.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222603.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука та прем'єр-міністра Республіки Хорватія А. Пленковича, під час якої сторони обговорили питання військової допомоги Україні, запровадження повного ембарго на російські енергоносії, визнання геноциду Українського народу, вчиненого РФ тощо.

31. Кондратюк О. Лідерство Латвії у підтримці України є прикладом сміливості та солідарності для всього світу [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 09.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222631.html>.

Про робочу зустріч заступниці Голови Верховної Ради України О. Кондратюк зі спікеркою Сейму Латвійської Республіки І. Мурнієце під час якої О. Кондратюк подякувала за підтримку України в питаннях визнання Латвією геноциду українського народу, відмови від імпорту російських енергоносіїв, посилення санкцій проти РФ, розірвання торговельних відносин із Росією, надання Україні військової підтримки. Зі свого боку І. Мурнієце наголосила, що Латвія й надалі підтримуватиме Україну.

32. Естонці відкрили свої серця для українців, – Олена Кондратюк зустрілася з Президентом Естонії [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 12.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/222803.html>.

Про зустріч віцеспікерки парламенту України О. Кондратюк з президентом Естонії А. Карісом, під час якої вона від імені українського народу та парламенту висловила вдячність панові президенту за підтримку України, зокрема в наданні сучасної зброї, соціально-гуманітарної допомоги тимчасово переміщеним особам. Також обговорили питання прискореного вступу України до ЄС.

33. Кондратюк О. Вдячні Естонії за допомогу і турботу про тимчасових переселенців з України [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 13.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/222846.html>.

Про робочий візит заступниці Голови Верховної Ради України О. Кондратюк до Талліну, де вона разом з амбасадоркою України в Естонії М. Бецою ознайомилися з умовами перебування майже 1700 українців, які рятуючись від війни, знайшли тимчасовий прихисток у Таллінні на судні Isabelle. Віцеспікерка висловила вдячність Естонії, колективу судна і волонтерам, які допомагають нашим людям пережити важкі часи.

34. Стефанчук Р. Велика Британія демонструє, як це – бути лідером й адвокатом України на рівні всіх міжнародних об'єднань [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 13.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/222835.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з пані Послом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні М. Сіммонс, під час якої учасники обговорили питання продовольчої та економічної підтримки України, санкційного тиску на країну-агресора, військової й фінансової допомоги Україні. Очільник українського парламенту висловив вдячність за підтримку, яку надає Велика Британія.

35. Олександр Корнієнко обговорив із Міністром оборони Естонської Республіки збільшення військової допомоги Україні [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 16.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/222913.html>.

Про робочий візит першого заступника Голови Парламенту України О. Корнієнка до Естонії та його зустріч з міністром оборони Естонії К. Лаанетом, під час якої О. Корнієнко висловив вдячність за потужну військову підтримку України. Також сторони обговорили подальшу співпрацю і збільшення військової допомоги.

36. Парламентський Пленум Енергетичного Співтовариства "22. Головна тема: енергетична безпеки Європи в контексті російського вторгнення в Україну [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 17.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222948.html>.

Про зустріч членів парламентів держав Договірних Сторін Енергетичного Співтовариства та Європейського парламенту в межах Парламентського Пленуму Енергетичного Співтовариства, метою проведення якого є розв'язання спільних енергетичних проблем в умовах російсько-української війни, пошук способів розширення та зміцнення європейського енергетичного ринку, досягнення спільних цілей Європейської зеленої угоди. Під час зустрічі голова Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг А. Герус подякував партнерам з ЄС та Енергетичному Співтовариству за допомогу та зазначив, що позбавлення залежності від російських енергоресурсів та перехід на чисту енергію мають вирішальне значення для зміцнення енергетичного сектору України.

37. Юрчишин Я. З нашими партнерами Україна стає сильнішою та йде до перемоги [Електронний ресурс] / Ярослав Юрчишин // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 18.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222962.html>.

Про висловлену першим заступником голови Комітету з питань антикорупційної політики Я. Юрчишином вдячність урядам Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, керівникам країн «Великої сімки» за ухвалення закону про ленд-ліз, а також за надання військової та оборонної допомоги ЗСУ, фінансову підтримку України.

38. Стефанчук Р. Румунія завжди чітко тримає інтереси України, а тому – цивілізованого світу [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 19.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223002.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука із Надзвичайним і Повноважним Послом Румунії в Україні К.-Л. Цуркану, під час якої спікер Парламенту України висловив подяку народові Румунії за підтримку України: політичну, військову, фінансову, гуманітарну. К.-Л. Цуркану наголосив, що Румунія підтримує та продовжуватиме підтримувати Україну на всіх рівнях.

39. У Комітеті з питань економічного розвитку висловлюють вдячність усім країнам цивілізованого світу за підтримку та допомогу! [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 20.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223061.html>.

Про висловлену українськими парламентаріями вдячність міжнародним партнерам за надання фінансової допомоги для подолання Україною наслідків війни.

40. Стефанчук Р. 87 % португальців підтримують вступ України до Європейського Союзу [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 21.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223072.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука із прем'єр-міністром Португальської Республіки А. Кошта, під час якої учасники обговорили питання санкційного тиску на РФ, гуманітарну та військову допомогу Україні, а також євроінтеграцію України й відбудову її територій. Р. Стефанчук подякував уряду Португалії за гуманітарну підтримку, а А. Кошта запевнив, що Португалія й надалі підтримуватиме Україну у військовому плані та питанні допомоги тимчасовим біженцям.

41. Верховна Рада України ратифікувала два договори гарантії між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 22.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223137.html>.

Щодо прийняття Закону «Про ратифікацію Договору гарантії» та Договору гарантії (Проект «Україна – Підвищення стійкості енергосистеми для європейської інтеграції енергомережі (Встановлення гібридних систем з виробництва електроенергії в ПрАТ

«Укргідроенерго») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку, які дадуть змогу залучити необхідні кошти від МБРР для реалізації проєктів в сфері енергетики, що сприятиме підвищенню енергетичної безпеки України.

42. Підласа Р. В моєму фокусі – збільшення обсягів гуманітарної допомоги та питання продовольчої безпеки [Електронний ресурс] / Роксолана Підласа // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 23.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223162.html>.

Про перебіг Всесвітнього економічного форуму в Давосі, який цього року відкрив Президент України В. Зеленський. Основними тезами учасників від української делегації були: потреба у важкому озброєнні та запровадження ембарго на російську нафту. Заступниця голови Комітету з питань економічного розвитку Р. Підласа, зокрема наголосила на збільшенні обсягів гуманітарної допомоги Україні, питаннях продовольчої безпеки, відключенні російських банків і від SWIFT.

43. Стефанчук Р. Сподіваюся на підтримку Іспанією ініціативи щодо створення Спеціального трибуналу в справі про злочин агресії проти України [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 24.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223186.html>.

Про телефонну розмову Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з головою Конгресу Депутатів Іспанії М. Б. Ламанью, під час якої Р. Стефанчук закликав Генеральні Кортеси Іспанії дозволити передачу заморожених активів російських олігархів на потреби відбудови України; подякував Іспанії за надання притулку українським громадянам і підтримку євроінтеграційних прагнень України. Представниця іспанської сторони запевнила, що Іспанія й надалі сприятиме Україні, її армії, надаватиме інституційну підтримку, допомагатиме лікувати військових і цивільних у лікарнях Іспанії.

44. Кондратюк О. У польському політикумі панує єдність щодо підтримки України у протидії агресору та одержання статусу країни-кандидата на вступ до ЄС [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 25.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223200.html>.

Про робочу зустріч віцеспікерки О. Кондратюк з маршалком Сенату Республіки Польща Т. Гродзьким, під час якої сторони скоординували практичні кроки для підтримки членства України в ЄС та обговорили необхідність притягнення до відповідальності воєнних злочинців з Росії зусиллями міжнародної спільноти. О. Кондратюк від імені Верховної Ради України висловила вдячність за вагому військову, фінансову, гуманітарну і політичну підтримку України.

45. Перший заступник голови Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Роман Лозинський провів зустріч з представниками Конгресу, Сенату, Державного департаменту США [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 25.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223216.html>.

Про зустріч українських та американських парламентаріїв, під час якої учасники обговорили подальшу підтримку України, яка включає фінансову та військову допомогу, а також санкційний тиск на Росію.

46. Як країни ЄС підтримують Україну прямо зараз: дізнавайтеся офіційну інформацію від Європарламенту [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 25.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223226.html>.

Про новостворену україномовну сторінку Європарламенту на телеграмі, де можна дізнатися оперативні новини від першоджерела аби уникнути дезінформації. Сторінка інформує про особливості отримання тимчасового захисту, порядок перетину кордону країн ЄС, ініціативи, що допомагають українцям з житлом, роботою та транспортом тощо.

47. Віцеспікерка Олена Кондратюк та Прем'єр-міністр Хорватії Андрей Пленкович домовилися про оздоровлення дітей війни з України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 26.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Topovyna/223286.html>.

Про робочу зустріч О. Кондратюк з А. Пленковичем, результатом якої стала домовленість про оздоровлення та реабілітацію дітей війни з України у Хорватії. Також учасники обговорили питання соціального захисту майже 20 тисяч українців, які знайшли прихисток у цій країні.

48. Мошенець О. Україні необхідні потужні системи ППО, щоб зберегти життя людей [Електронний ресурс] / Олена Мошенець // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 26.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223285.html>.

Про спільну пресконференцію заступниці голови Комітету з питань антикорупційної політики О. Мошенець з міністрами закордонних справ Німеччини – А. Бербок та Польщі – З. Рау, під час якої О. Мошенець висловила вдячність міжнародним партнерам за військово-технічну допомогу та зазначила, що гострим питанням залишається закриття неба над Україною, що суттєво змінить перебіг війни та сприятиме розв'язанню низки питань, зокрема і гуманітарних.

49. Українські парламентарії зустрілися зі своїми колегами із Республіки Чилі [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 26.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223255.htm>.

Про зустріч голови Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва О. Мережка з головою Республіканської партії Республіки Чилі Х. М. Р. Едвардсом та членами партії, під час якої співрозмовники обговорили питання дестабілізації світової системи безпеки та світового продовольчого ринку в результаті збройної агресії РФ, посилення українсько-чилійської співпраці у сфері протидії збройній агресії, зокрема запровадження санкційної політики по відношенню до держави-агресора.

50. Стефанчук Р. Сім парламентів визнали злочини росії геноцидом Українського народу [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна

Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 28.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223313.html>.

Про висловлену Головою Верховної Ради України Р. Стефанчуком вдячність парламентам шести країн світу за визнання дій Росії геноцидом українського народу.

51. Корнієнко О. Ми відчуваємо велику підтримку від народу та уряду Литовської Республіки [Електронний ресурс] / Олександр Корнієнко // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 30.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223371.html>.

Про брифінг першого заступника Голови Верховної Ради України О. Корнієнка за результатами робочого візиту до Литви, під час якого О. Корнієнко проінформував про робочі зустрічі зі спікеркою Сейму Литовської Республіки В. Чміліте-Нільсен, віцеспікером П. Саударгасом та міністром оборони А. Анушаускасом. Сторони обговорили військову, дипломатичну, економічну підтримку України, порушили питання підтримки курсу України на отримання кандидатства в члени ЄС.

52. Мільйони українців від сьогодні можуть отримати грошову допомогу від міжнародних організацій [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 31.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223445.html>.

Про запровадження грошової допомоги від міжнародних організацій громадянам України, що постраждали від повномасштабного вторгнення РФ.

53. Стефанчук Р. Словаччина є потужним драйвером у процесі якнайшвидшого отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 31.05.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223453.html>.

Про зустріч Голови Парламенту України Р. Стефанчука з президенткою Словацької Республіки З. Чапутовою під час її візиту до Києва. Під час зустрічі Р. Стефанчук подякував З. Чапутовій за послідовну й рішучу підтримку України у процесі якнайшвидшого отримання статусу кандидата на вступ до ЄС, а також прихисток для понад 400 тис. наших земляків, які через війну були змушені покинути рідні домівки.

54. ПА НАТО ухвалила декларацію про підтримку євроатлантичного курсу України та протидію російській агресії [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 01.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223490.html>.

Про роботу весняної сесії Парламентської Асамблеї НАТО 27–30 травня у Вільнюсі, за результатами якої було ухвалено декларацію з закликом до урядів країн-членів Альянсу здійснити конкретні кроки щодо просування України до членства в НАТО та посилити протидію Росії. У документі також акцентується на необхідності створення спеціального Міжнародного трибуналу для розслідування, кримінального переслідування та притягнення до відповідальності винних в агресії проти України.

55. Кондратюк О. Вдячні Іспанії за турботу про понад 140 тисяч вимушених переселенців з України [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк

// Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 02.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223529.html>.

Про робочу зустріч заступниці Голови Верховної Ради України О. Кондратюк з міністром інклюзивності, соціального захисту та міграції Іспанії Х. Л. Ескривою, під час якої в межах обговорення міграційних процесів, викликаних російською агресією в Україні, О. Кондратюк висловила вдячність уряду Іспанії за турботу про українців і всі зусилля, які докладаються, щоб наші громадяни почували себе захищеними.

56. Кондратюк О. Іспанія зберігатиме єдність ЄС для одержання Україною статусу кандидата на членство в Євросоюзі [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 02.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223539.html>.

Про підтримку України Урядом Іспанії у питанні одержання статусу кандидата на вступ до Євросоюзу та надання рекомендацій нашій країні на шляху до ЄС.

57. Кондратюк О. Іспанія чинитиме санкційний тиск на рф та допомагатиме Україні зброєю до повного припинення російської агресії [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 02.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223560.html>.

Про робочий візит заступниці Голови Верховної Ради України О. Кондратюк до Іспанії та зустріч з головою Конгресу Депутатів Іспанії М. Б. Ламан'єю, під час якої О. Кондратюк висловила вдячність парламенту Іспанії за підтримку незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та закликала Іспанію до надання Збройним Силам України важкого наступального озброєння, яке допоможе зупинити російського агресора та звільнити окуповані території.

58. Кондратюк О. Ми вдячні Чехії за лідерство у всебічній допомозі та готовності взяти участь у відбудові України [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 03.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223610.html>.

Про зустріч віцеспікерки Верховної Ради України О. Кондратюк з головою Палати депутатів Парламенту Чеської Республіки М. П. Адамовою, під час якої учасниці детально обговорили залучення можливостей Чеської Республіки до відновлення інфраструктури українських міст, зруйнованих російським агресором.

59. Ламбрехт К. Ми будемо вам допомагати не лише зброєю – наші серця з вами [Електронний ресурс] / Крістіна Ламбрехт // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 03.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223600.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з Федеральним міністром оборони Німеччини пані К. Ламбрехт, під час якої сторони обговорили питання надання Україні зброї. Р. Стефанчук висловив вдячність німецькому уряду за вже прийняте рішення щодо виділення важкої зброї та наголосив, що Україна готова до співпраці з Німеччиною в оборонній сфері як сьогодні, так і в майбутньому.

60. Стефанчук Р. У питанні надання Україні статусу кандидата у члени ЄС позиція Німеччини є ключовою [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 03.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Topnovyna/223571.html>.

Про робочу зустріч Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука з Федеральним Канцлером Німеччини О. Шольцем, основною метою якої було отримання повної підтримки від Німеччини у питанні надання Україні статусу кандидата у члени ЄС.

61. Наталуха Д. Ця війна точно показала нам хто наш ворог, але вона ж продемонструвала нам і хто наш справжній друг [Електронний ресурс] / Дмитро Наталуха // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 04.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223619.html>.

Про спільне засідання членів Комітету з питань економічного розвитку при Верховній Раді України та Комітету з економіки Сейму Литовської Республіки, результатом якого став двосторонній меморандум про співробітництво у сфері економічної політики.

62. Підласа Р. Україна сьогодні потребує дуже практичної допомоги від литовських депутатів [Електронний ресурс] / Роксолана Підласа // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 04.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223614.html>.

Про спільне засідання членів Комітету з питань економічного розвитку при Верховній Раді України та Комітету з економіки Сейму Литовської Республіки, під час якого учасники обговорили питання допомоги Литви в розблокуванні українських портів, постачання палива, зокрема й у вигляді гуманітарної допомоги, пришвидшення підписання угоди АСАА для зняття технічних бар'єрів для експорту української промислової продукції, відбудови звільнених територій та інвестицій у Київську область.

63. Українські парламентарії під час Всесвітнього економічного форуму у Давосі провели ряд зустрічей з європейськими політиками [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 06.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223685.html>.

Про перебіг Всесвітнього економічного форуму у Давосі та зустрічі, проведені членами української делегації у складі народних депутатів України А. Шкрум, Є. Кравчук, І. Климпуш-Цинцадзе, Д. Наталухи, А. Радиної з президентом Латвії Е. Левітсом та прем'єр-міністром Хорватії А. Пленковичем. Під час зустрічей сторони обговорили питання кандидатства і членства України в ЄС, конфіскації заморожених активів РФ та російських олігархів в ЄС для відновлення України.

64. Кондратюк О. Обидві палати Парламенту Республіки Словенія підтримують європейську перспективу України та нашу боротьбу з агресором [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада

України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 07.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223736.htm>.

Про робочу зустріч віцеспікерки парламенту України О. Кондратюк з головою Національної Ради Словенії А. Ковшцею та головою Державних Зборів Словенії У. Клакочар Зупанчич, під час якої О. Кондратюк висловила вдячність обидвом палатам словенського парламенту за ухвалення важливих резолюцій спрямованих на підтримку України, зокрема Декларації Державних Зборів та Постанови Національної Ради Словенії від 09.03.2022, якими засуджується російська агресія та підтримується європейська перспектива України.

65. Корнієнко О. Естонія з Україною на всіх трьох фронтах: військовому, економічному та дипломатичному [Електронний ресурс] / Олександр Корнієнко // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 07.06.2022. –URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223713.html>.

Про робочу зустріч першого заступника Голови Верховної Ради України О. Корнієнка з першим віцеспікером парламенту Естонської Республіки Х. Певкуром, під час якої О. Корнієнко подякував Естонії за лідерську позицію щодо ухвалення шостого пакету санкцій проти РФ, гуманітарну допомогу та підтримку в розмінуванні українських територій. Учасники зустрічі порушили питання післявоєнної відбудови України, адже Естонія взяла шефство над Житомирщиною.

66. Стефанчук Р. Ненсі Пелосі готова підтримати Україну на її євроінтеграційному шляху [Електронний ресурс] / Руслан Стефанчук // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 07.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223742.html>.

Про телефонну розмову Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука та спікерки Палати представників Конгресу США Н. Пелосі, під час якої Р. Стефанчук закликав Н. Пелосі підтримати Україну на її євроінтеграційному шляху. Н. Пелосі зі свого боку зазначила, що Америка підтримує Україну у прагненні стати членом європейської сім'ї та надає військову, гуманітарну, фінансову допомогу, вводить необхідні санкції.

67. Шостий пакет санкцій заблокує 2/3 поставок російської нафти до Євросоюзу [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 08.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223789.html>.

Про затвердження країнами ЄС шостого пакета санкцій проти Росії, що передбачає часткове нафтове ембарго. Заборона діє на закупівлю сирої нафти й нафтопродуктів з Росії, які доставляються до держав-членів ЄС морем, тимчасовий виняток – для трубопровідної нафти. Цим рішенням країни Європейського Союзу скоротять споживання близько 75 % обсягів російської сирої нафти.

68. Для підтримки експорту українських товарів створено Платформу ділового співробітництва ЄС – Україна [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 09.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223834.html>.

Про запуск Європейською Комісією Платформи ЄС – Україна для зв'язків з бізнесом (EU-Ukraine business matchmaking platform). Платформа створена на базі

European Enterprise Network (EEN) для підтримки українського експорту, встановлення контактів між європейським бізнесом, який пропонує транспортні послуги та/або можливість зберігання товарів, та українськими компаніями/трейдерами, а також дає змогу знаходити логістичних партнерів для експорту своєї продукції до держав-членів ЄС та третіх країн.

69. Статус кандидата на вступ до Євросоюзу зміцнить європейський шлях України та буде потужною підтримкою українському народу [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 10.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223861.html>.

Про роботу Парламентського Комітету Асоціації Україна – ЄС у Страсбурзі 8–9 червня 2022 р. Під час дводенної роботи сторони обговорили широке коло питань, які постали перед Україною, Європою та світом через агресію Росії проти України. Зокрема, підтримку України з боку ЄС, торговельні взаємини і скасування мит для української продукції, галузеву співпрацю у сфері енергетичної безпеки, освіти та охорони здоров'я, транспорту та сільського господарства, підтримку економічної стійкості та експортної спроможності України, питання надання гуманітарної допомоги українцям, внутрішньо переміщеним особам, дотримання прав людини.

70. Кондратюк О. Парламент сприятиме успішній роботі незалежної Комісії ООН з розслідування злочинів РФ [Електронний ресурс] / Олена Кондратюк // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 11.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223898.html>.

Про роботу в Україні Незалежної міжнародної комісії ООН, що була створена для фіксації порушень прав людини, міжнародного гуманітарного права та інших злочинів, пов'язаних із російською агресією.

71. Президентка Бундестагу закликала надати Україні статус кандидата на вступ в ЄС [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 11.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223893.html>.

Про заклик очільниці німецького Бундестагу Б. Бас забезпечити якнайшвидший вступ України до ЄС.

72. Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова щиро вдячний журналісту і телеведучому із Литви Андрюсу Тапінасу за активну громадянську позицію та дієву підтримку України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 14.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223952.html>.

Про висловлену українськими парламентаріями вдячність журналісту і телеведучому А. Тапінасу за ініціативою якого був організований збір коштів, закупівля й передача 110 антидронових гармат EDM4S та безпілотного апарата Bayraktar Збройним Силам України.

73. На спільній зустрічі комітетів Верховної Ради України та комітетів Сенату Італії обговорили питання європейської інтеграції України та розширення Євросоюзу [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 14.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223974.html>.

Про зустріч у режимі відеоконференції членів комітетів Верховної Ради України з питань зовнішньої політики, міжпарламентського співробітництва та інтеграції України до ЄС з відповідними комітетами у закордонних та європейських справах Сенату Італії. Серед основних питань зустрічі стало обговорення європейської інтеграції України та надання Україні військово-технічної допомоги, розвиток міжпарламентського діалогу.

74. Олександр Корнієнко провів робочу зустріч із Президентом Республіки Мальта [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 15.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/224036.html>.

Про робочу зустріч першого заступника Голови Верховної Ради України О. Корнієнка із президентом Республіки Мальта Дж. Велла, під час якої О. Корнієнко подякував уряду Мальти за гуманітарну допомогу, а Дж. Велла запевнив, що його країна продовжуватиме надавати Україні гуманітарну допомогу та прихистати тимчасових біженців.

75. Юрчишин Я. Наслідки зустрічі формату «Рамштайн-3» [Електронний ресурс] / Ярослав Юрчишин // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 17.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224080.html>.

Про зустріч контактної групи з оборони України, що названа «форматом Рамштайн» 15 червня 2022 р. у штаб-квартирі НАТО в Брюсселі, під час якої міністри оборони і начальники генеральних штабів армій близько 50 країн світу обговорили надання Україні додаткового озброєння.

76. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про Звернення Верховної Ради України до держав-членів Європейського Союзу та інституцій Європейського Союзу щодо підтримки надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 19.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224112.html>.

Про ухвалення Верховною Радою України Постанови № 7471, у якій українські парламентарії закликали держави-члени Євросоюзу підтримати надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС та посилити санкційний тиск на Росію та Білорусь.

77. Відомі архітектори світу пропонують плани відбудови українських міст [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 19.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224111.html>.

Про оцінку збитків, залучення коштів, розробку Плану відновлення українських міст, цивільної та житлової інфраструктури, що була зруйнована внаслідок нападу

Російської Федерації; пропозиції відомих архітекторів та урбаністів світу щодо допомоги у відбудові міст.

78. Голова Комітету з питань інтеграції України до ЄС Іванна Климпуш-Цинцадзе закликала Європарламент активізувати усі механізми для допомоги Україні [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 21.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224412.html>.

Про онлайн-участь І. Климпуш-Цинцадзе в засіданнях комітетів Європейського Парламенту (ЄП). Під час засідань Бюджетного Комітету, Комітету із закордонних справ та Комітету із розвитку учасники обговорили фінансування України Європейським Союзом.

79. Члени Комітету з питань аграрної та земельної політики вітають ратифікацію Верховною Радою Угоди про скасування ввізних мит і тарифних квот у торгівлі між Україною та Великобританією [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 21.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224339.html>.

Про ратифікацію Угоди щодо скасування ввізних мит і тарифних квот у двосторонній торгівлі між Україною та Великобританією, яка діятиме протягом 12 місяців. Скасування Великою Британією всіх мит і квот на продукцію з України зможе допомогти українським аграріям в умовах військового вторгнення РФ наростити присутність на британських ринках м'яса птиці, волоських горіхів, меду, журавлини, лохини, гороху тощо.

80. Безпекова та гуманітарна ситуації в Україні стала темою експертного обговорення: «Роль ОБСЄ у вирішенні війни в Україні та її наслідків» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 23.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224474.html>.

Про участь українських парламентаріїв у Конференції, яку було організовано у межах ініціативи Парламентської Асамблеї ОБСЄ «Заклик до дій, Гельсінкі 50+», 22 червня 2022 р. Учасники обговорили безпекову ситуацію в Україні, гуманітарну складову наслідків збройної агресії Росії проти України, притягнення до відповідальності винних у скоєнні воєнних злочинів та злочинів проти людяності та необхідність створення спеціального міжнародного трибуналу.

81. За п'ять місяців 2022 року Україна отримала 3,9 тисяч тонн гуманітарної допомоги з-за кордону [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 23.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224488.html>.

Про надання гуманітарної допомоги Україні у січні-травні 2022 року від 29 країн-донорів та спрощення процедури її надходження у великих обсягах до кінцевих отримувачів в Україні у період воєнного стану завдяки Закону «Про гуманітарну допомогу», який було ухвалено Верховною Радою України 21 вересня 2021 р.

82. Комітет з питань бюджету вдячний міжнародним партнерам за бюджетну підтримку України та закликає продовжувати надання фінансової допомоги нашій державі [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 24.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224506.html>.

Про значну фінансову підтримку державного бюджету України міжнародними партнерами у вигляді грантів (безповоротної фінансової допомоги) і пільгових позик, що надаються на довгостроковий період.

83. Комітет з питань інтеграції України до ЄС вітає історичне рішення Євросоюзу надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 24.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224501.html>.

Про ухвалення Європейською Радою на саміті в Брюсселі рішення щодо надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу.

84. Українські парламентарії провели зустріч із Міністром фінансів Ірландії [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 24.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224518.html>.

Про робочу поїздку народних депутатів України до Ірландії, зустріч із міністром фінансів Ірландії П. Донох'ю, під час якої говорили про санкції проти РФ, зокрема арешт майна і рахунків. Також Ірландією було анонсовано додаткові санкції проти Росії та поінформовано про готовність ірландської компанії будівельних матеріалів Kingspan стати першою компанією у світі, яка інвестуватиме 200 млн євро у створення будівельного технологічного хабу в Україні.

85. Гайду О. Україна стоїть на захисті продовольчої безпеки світу [Електронний ресурс] / Олександр Гайду // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 25.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224546.html>.

Про зустріч голови Комітету з питань аграрної та земельної політики О. Гайду з європарламентаріями політичної групи «Відновити Європу», під час якої О. Гайду зазначив, що Україна розраховує на допомогу країн Європи у вирішенні питання експорту зернових. Він також акцентував увагу на необхідності підтримки України країнами Європи у пошуку нових логістичних маршрутів для експорту зерна.

86. У Комітеті з питань економічного розвитку вітають надання Україні статусу країни – кандидата в члени Європейського Союзу [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Дата публ.: 29.06.2022. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224671.html>.

Щодо схвального відгуку членів Комітету з питань економічного розвитку при Верховній Раді України на одностайне рішення про надання Україні офіційного статусу кандидата в члени ЄС. Українські парламентарії також зазначили, що докладатимуть

максимум зусиль для якнайшвидшої адаптації вітчизняного законодавства до вимог законодавства ЄС та досягнення європейського майбутнього для України.